

ÀGORA
CULTURAL

ÀGORA

Època IV • Núm. 27 • desembre 2014

Esteve Albert i Corp

LA TRONA

Catorze edicions dels premis Àgora Cultural, amb vint-i-nou personalitats reconegudes, tres col·lectives, són part dels actius en el balanç de la cultura andorrana. Incloses les darreres incorporacions de Jaume Casadevall i Costa, i la seva aportació a l'Andorra musical durant mig segle; de Francesc Badia i Batalla, per la recerca i la contribució al coneixement en els dominis de l'art, del dret i de l'història; i d'Antoni Albós i Gabarra i tots els participants al Pessebre vivent d'Engordany (1955 a 1962), en el centenari del naixement de l'Esteve Albert i Corp. I, com Andorra, el nostre país, la revista Àgora vol continuar produint-se en llibertat i en solidaritat com a trets distintius en la seva manifestació cultural, és a dir oberta a tothom, de distribució gratuïta i sense publicitat, tot i les dificultats que comporta el repte, entre els quals haver de reduir els tres números de l'any a un de sol. L'homenatge al pintor Joan Monegal i Castells, el concurs de poesia Miquel Martí i Pol 2014 i les seccions habituals tanquen l'edició del número 27, el primer d'una nova etapa, la quarta. Donem la benvinguda al Grup de Folklore Casa de Portugal.

Antoni Albós i Gabarra Jaume Casadevall i Costa Francesc Badia i Batalla

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES (SAC)
ASSOCIACIÓ ANDORRANA DEL CÒMIC, L'ANIMACIÓ I LA IL·LUSTRACIÓ (LARCA)
ASSOCIACIÓ DE METEOROLOGIA D'ANDORRA I CIÈNCIES DE L'ATMOSFERA (AMACA)
ASSOCIACIÓ DE MÚSICS D'ANDORRA (ASMA)
ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS DEL PRINCIPAT D'ANDORRA (AEPa)
ASSOCIACIÓ FALLAIRES D'ANDORRA LA VELLA (AFAV)
ASSOCIACIÓ GRUP DE CREACIÓ - LA XARRANCA (AGCLX)
ASSOCIACIÓ MUSICAL I D'AMICS DE MOZART (AMAM)
ASSOCIACIÓ PER LA DEFENSA DE LA NATURA (ADN)
ASSOCIACIÓ SOCIOCULTURAL AVERROES (ASA)
CENTRE DE LA CULTURA CATALANA (CCC)
CERCLE DE LES ARTS I DE LES LLETRES (CALL)
CINECLUB DE LES VALLS (CV)
ESBART SANTA ANNA (ESA)
FEDERACIÓ ANDORRANA DE FOTOGRAFIA (FAF)
FUNDACIÓ AMICS DELS ORGUES DE LES VALLS D'ANDORRA (FAOVA)
GRUP D'AMICS DE LES MATEMÀTIQUES D'ANDORRA (GAMMA)
GRUP DE FOLKLORE CASA DE PORTUGAL (GFCP)
INSTITUT DE MÚSICA DEL COMÚ D'ANDORRA LA VELLA (IMCAV)
MUSICÀLIA (M)
ORFEÓ ANDORRÀ (OA)
PROMODANSA (PD)
VELLES CASES ANDORRANES (VCA)

Amb el suport de:

Govern d'Andorra

Comú d'Andorra la Vella

Agraïments a:

Oscar Sánchez i Cazorla, membres de la coral SAAS Qui Canta?, membres de la coral Llar de Lòria, Albert Pintat, Pere Canturri, Gemma Rial, Elisenda Vives, Alba Coto, Andreu Falcó, Jordi Albelda, Miriam Manubens, Jordi Gendra, Guillem Fiñana, Júlia Padreny, Lucas Guillem, Olga Palou, Perancha Domingo, Lluç Tarruell, Philippe Lavaill, Jordi Casamajor, llibreria La Puça, Biblioteca Pública del Govern, Biblioteca Nacional, Sala d'Exposicions del Govern, Govern d'Andorra, Consell General i Comú d'Andorra la Vella.

Fotografies de:

Arxiu família Casadevall i Medrano, arxiu família Badia i Gomis, arxiu família Albós i Navas, arxiu família Albert i Subirà, Fundació Valentí Claverol, Servei fotogràfic de Govern, Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, Jaume Lladó, Jesús Prujà, Teresa Ventura, Cercle de les Arts i de les Lletres, AMB, APS.

Portada i contraportada:

Portada i contraportada: Dia de la cultura 2014 i premis Àgora Cultural 2013, Esteve Albert, logotip Any Esteve Albert i Corp de Jordi Casamajor, sobre la litografia de Sant Jordi 2014, segona versió, obra de Faust Campamà.

Aquesta publicació resta oberta a tots els suggeriments i col·laboracions (mitjançant opinions, articles o d'altres formes) de tots els seus lectors. Actua com a consell de redacció de la revista ÀGORA, Àgora Cultural. Podeu enviar els vostres escrits degudament signats a la seu social de l'entitat, per correu: Centre cultural la Llacuna, carrer Mossèn Cinto Verdaguer, 4. AD500 - Andorra la Vella sac@andorra.ad

© Àgora Cultural

© dels seus autors els escrits, dissenys, imatges i fotografies

Consell de redacció: Àgora Cultural
Secretariat 2014: Societat Andorrana de Ciències
Coordinació: Societat Andorrana de Ciències
Disseny i maquetació: Ara Disseny® (ADEMG)
Impressió: Impremta Envalira

DL: AND.714-2003

3 Dia de la cultura 2014

Manifest cultural

Parlaments del ministre de Cultura, Albert Esteve i del síndic general, Vicenç Mateu

Premis Àgora Cultural 2013

Jaume Casadevall i Costa

Parlament d'Oscar Sánchez i Cazorla
Biografia i obra

Francesc Badia i Batalla

Parlament d'Albert Pintat i Santolària
Biografia i obra

Antoni Albós i Gabarra, i tots els participants en el Pessebre vivent d'Engordany

Parlament de Pere Canturri i Montanya
Recull fotogràfic

Textos d'Antoni Pol i Teresa Ventura

18 Art Joan Monegal i Castells

Obra

Textos d'Antoni Pol i Ermengol Puig

21 Poemari Premis 17è Concurs de poesia Martí i Pol 2014

21 Enticultura

33è Aplec de Cant Coral de la Zona Nord de les Terres de Lleida i el Principat d'Andorra, per Teresa Ventura

"Les bruixes d'Engolasters", nou espectacle de l'Esbart Santa Anna, per Teresa Ventura

Andorra Sax Fest, per Efreem Roca

Grup de Folklore Casa de Portugal, per Josep Lluís Gonçalves

Una vida dedicada a l'acordió, per Roser Palomero

El Festival internacional d'orgue va celebrar el 15è aniversari, per Ignasi Ribas

Una cita musical sense fronteres, concert de Santa Cecília 2014, per David Sanz

28 Retalls

Presentació de la revista Àgora n.ºs. 25 i 26

28 Papyrus

Publicacions de les entitats

Publicacions de no-ficció any 2013, per llibreria La Puça

30 L'Odissea Cultural

DIA DE LA CULTURA 2014

Àngels Mach llegint el Manifest

Gemma Rial presentant l'acte

Manifest per la cultura

Enguany es compleix el centenari del naixement d'Esteve Albert i Corp, escriptor, promotor i divulgador cultural que va residir durant molts anys a Andorra i hi va aportar els fruits del seu treball, consistents en una llarga llista de llibres i altres escrits de temàtica andorrana, la creació i el muntatge del Pessebre vivent d'Engordany i la seva presència en múltiples iniciatives culturals des dels anys centrals del segle XX fins a la seva mort a Andorra la Vella, el 1995.

La figura d'Esteve Albert és recordada enguany a Andorra per tots els estaments culturals, de caràcter institucional i també de l'àmbit civil, amb un programa que recull la rememoració de diversos aspectes de la seva obra de creador i promotor. És dins d'aquest àmbit, i entenent que la seva petjada va ser fonamental en la vida cultural del nostre país, que escau afegir també a la commemoració un manifest que, inspirat en la tasca esponsorosa i esforçada d'Esteve Albert, recordi, defineixi i reivindiqui l'essència i la importància de la cultura en la nostra societat com a expressió de la dimensió cultural humana universal.

Amb aquest objectiu, manifestem:

1. La cultura és, segons definició de la Unesco, "el conjunt dels trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social i enclou, a més de les arts i les lletres, les formes de vida, els drets fonamentals de l'ésser humà, els sistemes de valors, les tradicions i les creences". Així, doncs, la cultura és patrimoni comú de la humanitat i alhora expressió de la identitat d'un país i de la diversitat d'individus que el formen.

2. L'expressió cultural és pròpia de cada individu i va del particular a l'universal en una gradació de cercles determinats per la sensibilitat personal, la tradició i els interessos col·lectius, i és l'expressió més genuïna de la diversitat social. La cultura d'un país és, doncs, mirall del mateix país i paradigma d'universalitat.

3. El respecte a les formes de cultura és un valor necessari en tota societat. Aquest respecte ha d'abastar totes les expressions culturals individuals i dels grups socials presents en la comunitat, i en les societats multiètniques com ho és l'andorrana ha de trobar les fórmules més adequades per incorporar amb naturalitat i eficàcia les noves formes al substrat històric i tradicional, de manera que aquest s'enriqueixi i evolucioni sense desnaturalitzar-se. ➔

Parlament del ministre de Cultura Albert Esteve

Distingides autoritats, senyores, senyors, amigues i amics,

En primer lloc, un any més vull agrair a Àgora Cultural haver convidat el Govern d'Andorra a participar en aquest acte tan rellevant per celebrar el Dia de la cultura. Es tracta d'una trobada àmplia i emotiva organitzada per aquest fòrum que aglutina una bona part de les entitats que vetllen pel nostre patrimoni cultural.

És una bona ocasió per celebrar plegats l'homenatge a unes persones importants, decisives en els seus àmbits, que s'han distingit per dedicar gran part de la seva vida, de manera constant i incansable, a enriquir-nos a tots amb les seves aportacions i la seva dedicació.

El ministeri de Cultura és present, com a defensor o com a garant, i moltes vegades com a col·laborador, en un bon nombre d'activitats que s'impulsen des de les associacions que constitueixen aquesta Àgora Cultural, que reforcen amb la seva vitalitat tots els àmbits en què són presents i que a nosaltres ens esperonen amb el seu entusiasme. Són entitats que continuen fent la seva tasca cada any que passa amb menys recursos, perquè els supleixen amb més dedicació. Crec fermament que la nostra tasca, com a institució pública, és justament aquesta: incentivar, garantir i defensar, no pas intervenir o imposar, perquè la societat pugui expressar lliurement la seva identitat i la seva diversitat.

L'exemple d'unitat d'Àgora Cultural ens hauria d'estimular a les administracions per unificar, mancomunar, agrupar i, en conseqüència, optimitzar accions, activitats, recursos i esforços. Al món de la cultura hi ha molta feina per fer encara en aquest sentit. La definició d'una política cultural conjunta, consensuada i nacional, ens permetria fer front amb més rigor i més eficàcia als reptes que ens planteja la situació econòmica actual. Avui que commemorem el Dia de la cultura, em sembla una bona ocasió per tornar a formular aquest desig.

La comissió creada l'any passat per organitzar les activitats a l'entorn de l'Any Esteve Albert, per commemorar el centenari i donar a conèixer la seva ingent i valuosa tasca cultural, és un altre bon exemple d'unificació d'esforços per a un objectiu comú, i a risc d'allargar-me en excés, no voldria deixar passar l'ocasió d'agradir-ho a l'enorme col·lectiu que hi ha contribuït: començant pels seus fills, amb la Rosa al capdavant, i continuant per Àgora Cultural, el Cercle de les Arts i de les Lletres, la Societat Andorrana de Ciències, Ràdio i Televisió d'Andorra, l'Esbart Sant Romà, el Centre de la Cultura Catalana, l'Esbart Dansaire d'Andorra la Vella, l'Associació de Fallaires d'Andorra la Vella, el Col·lectiu Portella, el Comú d'Encamp, el Quart d'Ordino i el Comú d'Escaldes-Engordany, Pere Canturri, Natàlia Solà, Jordi Pasques, Climent Miró, Jordi Casamajor, Anna Riberaigua, Lluís Obiols i Jesús Galindo, i em disculpareu els que segur que em descuido, que han posat el seu gra de sorra desinteressat per tornar una mica el que Esteve Albert va fer per Andorra. ➔

Manifest per la cultura

4. La creació cultural és un bé comú que contribueix a la definició d'una comunitat en cada moment de la seva existència. Comprèn la creació individual, la creació en grup, l'associacionisme cultural amb objectius creatius i divulgatius, i, també, la indústria cultural com un bé econòmic afegit d'interès general. Tot aquest conjunt contribueix a determinar la identitat d'un país i és un element fonamental en aspectes com la integració social i la projecció internacional.

5. L'accés universal a la cultura és una exigència irrenunciable que la Declaració universal dels drets humans defineix així: "Tota persona té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat, a fruit de les arts i a participar del progrés científic i dels beneficis que en resultin." Aquesta definició és vàlida en el seu sentit més ampli i inclou, per tant, dins el concepte de vida cultural, des de la cultura popular i la creació cultural en qualsevol especialitat fins a totes les formes de l'educació i la producció científica.

6. Els poders públics han d'afavorir la cultura com a expressió genuïna de la societat. Això inclou la regulació legal per fer possible l'accés universal a la cultura i la pràctica universal de la creació cultural, la dotació de les infraestructures necessàries perquè això sigui possible (teatres, sales i altres locals, museus, biblioteques, arxius, polítiques culturals), l'afavoriment i la incentivació de la creació i de la indústria cultural, la regulació del mecenatge, i l'atenció i suport clar i decidit a les iniciatives i a les entitats culturals d'interès públic que necessitin suport econòmic i mitjans materials per al seu funcionament.

7. Els poders públics han de vetllar per la conservació dels pilars fonamentals de la realitat cultural del país, com són l'ús oficial i social de la llengua, el patrimoni cultural material i immaterial, i l'oferta educativa oberta a tota la ciutadania. Però, al mateix temps, han de renunciar a qualsevol forma d'intervencionisme en la vida cultural de la comunitat, ja sigui amb imposicions ideològiques o assumint el paper de programadors culturals, que no escau a l'esfera pública llevat que sigui en tasca de complement.

8. Els representants dels diferents sectors de la cultura han de ser reconeguts com a interlocutors en el procés d'elaboració de les lleis culturals i en els projectes governamentals i comunals relacionats amb la cultura. Ningú millor que ells no pot assessorar amb coneixement de causa les institucions sobre les necessitats en matèria de cultura.

9. L'ensenyament de les arts i el coneixement de la cultura popular tradicional i de les expressions culturals multiètniques existents al nostre país han de ser presents a les escoles en tots els nivells del currículum escolar, amb el mateix tractament i valoració que les altres disciplines educatives.

10. En definitiva, la cultura és un bé individual i alhora un tresor comú que ha de ser tingut en compte, practicat i protegit. Al nostre país existeix una tradició cultural, feta des de la base social, que cal continuar i aprofundir.

Esteve Albert va ser un important creador i activista cultural, forjador de l'Andorra de la segona meitat del segle XX. Hem de continuar amb el seu esperit atrevit, obert i integrador, relligant el passat amb el futur per estimular el present amb la millor cura, tant des de la ciutadania i les seves múltiples formes d'acció i d'associació com des dels poders públics en les responsabilitats que els pertoquen, amb la finalitat de fomentar i d'obrir la cultura a tothom i aconseguir així una societat més rica, igualitària i participativa. ■■■

La Subsíndica General Mònica Bonell, Jaume Casadevall, la seva filla Trini Casadevall i Josep Samarra, president de L'ARCA

El ministre de Cultura Albert Esteve, Francesc Badia i Teresa Cabanes, presidenta del Centre de la Cultura Catalana

El Síndic General Vicenç Mateu, Antoni Albós i Àngels Mach, presidenta de la Societat Andorrana de Ciències, secretariat Àgora Cultural 2014

➤ La cultura és un bé social, ens ofereix benestar individual i col·lectiu, salut, i no és una frivolidat de la qual puguem prescindir. Nosaltres tenim molt clar que fomentar la cultura és també, sense dubte, invertir en la salut dels éssers humans. La cultura, d'altra banda, està feta de, per i per a persones amb nom i cognoms, persones que treballen en una idea, hi posen temps, creativitat, esforç, i la desenvolupen i la comparteixen, la regalen. A Andorra sempre hem treballat per una cultura humana, propera i útil per a la vida, i és un país ple de persones amb nom i cognoms que fan que això sigui així. Com les que homenatgem avui.

Després d'aquestes mostres tan emotives de reconeixement, amistat i estima envers els premiats, no m'estendré a glossar-ne més detalls. Però no voldria acabar, si m'ho permeteu, sense manifestar-los que el seu exemple ens ha de donar molts ànims a tots els que tenim a les mans el deure de difondre la cultura, tant a les administracions com a la societat civil. I dic ànims, perquè hem de seguir lluitant per no abaixar el llistó que ens heu deixat amb el vostre llegat. De vosaltres hem après que hem de treballar per la cultura de proximitat, per la cultura del compromís, per la cultura dels continguts i la creació, per la cultura com la pedra clau de la cohesió, i que l'acció cultural no és l'acció exclusiva de les administracions, sinó l'acció compromesa que ha de comptar amb les associacions, els agents, els creadors i els nous sectors emergents. Per això m'afegeixo a l'homenatge de les persones que van esperar i esperonen la vida cultural i associativa per fer perdurar el seu treball incansable i altament generós en uns temps en què la cultura tot just s'obria camí i gràcies a l'aportació dels quals s'han preservat moltes de les nostres singularitats i han contribuït amb eficàcia al desvetllament cultural del nostre país. Per molts anys i moltes gràcies. ■■

Parlament del Síndic General Vicenç Mateu

Andreu Falcó i Guillem
Fiñana, violins; Júlia
Padreny, viola;
Lucas Guillem, violoncel;
Perancha Domingo, flauta; i
Luc Tarruell, saxo

Bona tarda i benvinguts al Consell General.

Només voldria dir-vos que estem molt contents d'acollir un acte com aquest i en l'espai que ens ofereix aquest nou edifici. Des del primer dia hem volgut que el Consell General que, com hem dit altres vegades, és la casa de tots els andorrans, sigui un espai privilegiat perquè la cultura s'hi vegi acollida, i pugui expressar-s'hi en totes les seves manifestacions. És en aquest sentit que ens complau molt que un any més l'Àgora hagi volgut celebrar en aquest espai aquest acte tant important.

Voldria dir també que comparteixo plenament el manifest que s'ha llegit. Penso que vivim en un temps molt complicat, on lamentablement no disposem de molts cèntims tots plegats, però per això mateix crec que s'ha d'estar encara més al costat de les persones que de forma desinteressada, de forma altruïsta, de forma abnegada i treballant sovint des de la discreció fan i mantenen que allò que no és únicament els diners i els valors materials –que d'altra banda són molt presents a Andorra–, continuïn sent el fonament de l'ànima que ens manté a tots com una societat justa i cohesionada.

Penso que la celebració, els homenatges i els reconeixements d'aquest any són especialment significatius. Els tres han anat a parar a persones d'una edat ja important. Vivim en l'imperi de la immediatesa, de la velocitat; tots volem ser joves, tots volem que tot sigui de seguida. Malgrat això, avui ens trobem amb un homenatge a tres persones que poc a poc, que lentament, han sabut acumular experiència i saber. Treballant cadascun en el seu àmbit han fet que Andorra sigui millor del que segur hauria estat sense ells. És per això que estem

molt contents de poder aixoplugar aquest homenatge, no només per la seva faceta artística, sinó també per la seva faceta humana.

De vegades s'ha dit que Andorra és un país poc agraït. Penso que és veritat. Som gent de muntanya: som murrís, som esquerps, també som sovint desagradats. Hi ha persones que ens deixen i que en el seu moment no vam saber expressar-los el nostre agraïment per tot el que havien fet per nosaltres. Que sapiguem avui doncs homenatjar el Sr. Casadevall, rellotger i músic, el Sr. Badia, veguer i cavaller, el Sr. Antoni Albós, el "Tonet", agitador cultural en molts àmbits i també en el foment del Turisme i a través seu també tot el Pessebre vivent i molt especialment la figura de l'Esteve Albert.

No voldria acabar però sense afegir que potser és el moment que totes les institucions féssim un pensament per ajudar en el que poguéssim. Cadascú des del seu lloc i en la mesura de les seves possibilitats, perquè tantes persones que fan la cultura andorrana l'escalfor, el reconeixement i també perquè no, l'imprescindible ajut econòmic.

Moltes gràcies a tots. ■■

Jaume Casadevall i Costa

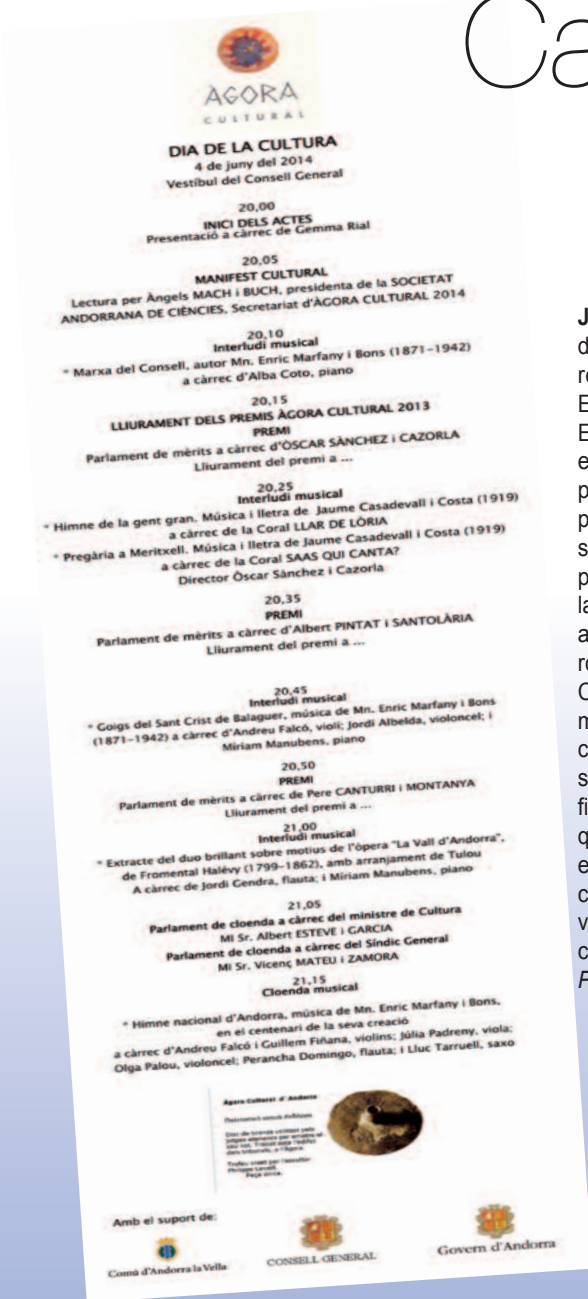
Per Òscar Sánchez i Cazorla

Jaume Casadevall i Costa va néixer a Cornellà del Terri (Girona), el 30 de novembre del 1919, rellotger, músic i compositor, resideix a Encamp des del 1957.

En Jaume Casadevall té un paper destacable en l'àmbit cultural, que ja ha estat reconegut per part d'algunes agrupacions sardanistes per la seva dedicació i aportació al món de la sardana. I en aquest sentit, és mereixedor del premi cultural amb què avui se'l guarda per la participació activa en l'àmbit musical en les activitats culturals i religioses de diferents parròquies andorranes, principalment a Encamp i Canillo, o també per la divulgació de la cultura musical en el seu entorn, promovent el cant coral entre el joves i la gent gran en alguna ocasió, implicant-hi fins i tot activament els seus fills, fent-los cantar durant la missa a la parròquia de Canillo o participant personalment en el Pessebre vivent d'Escaldes-Engordany com a músic intèrpret, o, també, ampliant el ventall musical andorrà amb composicions com els goigs a Santa Cecília d'Encamp, la *Pregària de Meritxell* o l'*Himne de la gent gran*.

Del seu ampli repertori de sardanes, en podem destacar *El riu Valira*, *La Mare*, *Andorra* o, entre les més recents, "Més que un club".

No fa gaire temps que vaig conèixer en Jaume Casadevall, però quan se'm va presentar l'ocasió vaig descobrir una persona molt dedicada a la seva família i a la seva feina de rellotger i, sobretot un apassionat de la música. Em va presentar la seva trajectòria musical i em vaig imaginar com, amb cada petita composició i cada petita tasca, com si fossin els granets d'un rellotge de sorra, de mica en mica ha anat omplint el bulb del seu repertori musical. En Casadevall és un compositor de sardanes jove, ja que la seva faceta de compositor va néixer fa uns vint anys, després d'una llarga gestació com a intèrpret, sigui com a trompetista, pianista o director de coral. Les seves sardanes de vegades representen un repte d'interpretació per a les cobles, però ell sempre es manté obert a les aportacions en els arranjaments que li proposen per adaptar-les a les formacions musicals que les han de produir. Però, més que explicar-vos la meua impressió personal, permeteu-me fer-vos gaudir deixant-vos descobrir a vosaltres mateixos a aquest home, de la mateixa manera que el vaig descobrir jo, quan vaig picar a la porta de casa seva, ara fa uns sis anys. És un audiovisual enregistrat per mi mateix, editat per Cristina Jubete, il·lustrat amb documents fotogràfics aportats per la família, i acompanyat per la sardana *Andorra* composta per Jaume Casadevall, enregistrada el Dia universal de la sardana en una ballada organitzada per l'Agrupació Sardanista d'Andorra a Escaldes-Engordany el 2011, any en què la parròquia va ser proclamada Ciutat Pubilla de la Cultura Catalana. ■■■

Sardanes de Jaume Casadevall i Costa

Biografia

Jaume Casadevall i Costa va néixer a Cornellà del Terri (Girona), el 30 de novembre del 1919. És fill i nebot de músics. El pare, Josep Casadevall i Anglada, tocava el piano a la sala de ball i l'harmòniom a l'església i, el seu oncle Joan, compositor de sardanes, va ser un dels fundadors, l'any 1913, i després director, de la Cobla Selvatana, on tocava el contrabaix. Així doncs, la música li interessa de ben jovenet, tot i que només té 7 anys quan perd el pare i l'oncle ja no vivia.

És el quart de sis germans i amb la mare s'instal·len a Girona l'any 1927. Deixa aviat l'escola i comença a treballar d'aprenent a Can Servitxa (botiga de roba). Més tard aprèn l'ofici de rellotger a Can Ridaure. Al mateix temps estudia solfeig amb el mestre Sibil i aprèn a tocar la trompeta amb el mestre Fortuny. Amb 17 anys ja és el segon trompeta de l'Orquestra Popular de Girona.

És l'any 1937, en plena Guerra Civil; té 18 anys i l'envien al front (lluïta al costat dels rojos), d'on torna just acabada la guerra, i llavors el crida l'exèrcit. El seu destí serà Inca, un poblet petit de Mallorca. Aquí va reparant rellotges i toca amb l'Orquestra Constància. Coneix la Pepita Medrano, amb qui es casa l'any 1945.

A Girona obre una botiga taller de venda i reparació de rellotges però segueix tocant la trompeta en diferents orquestres, Jadris de Caldes de Malavella, Valsar de Girona, etc. Comencen a arribar els fills i són temps difícils.

L'any 1957 descobreix Andorra en una excursió i decideix traslladar-s'hi a viure amb la muller i els sis fills. La parròquia escollida és Encamp, la seva residència des de llavors. Hi

obre una botiga de venda i reparació de rellotges, però continua vinculat a la música. Les tardes i nits de festa, carnaval, nits d'estiu i altres toca en un grup amb Josep Torrent, Manolo Jareño, Roc Domingo, Pere Ferran i Roger James, entre d'altres, als desapareguts locals de ball del país: Saló Rosa d'Andorra la Vella, Els Patins d'Escaldes i l'hotel Rosaleda d'Encamp. També toca a la plaça de braus d'Escaldes i així mateix al Pessebre vivent, (dues temporades) on, com a pastor, toca el flabiol amb Josep Torrent.

A Encamp, només arribar, forma i dirigeix, durant molts anys, un cor de nenes i algunes joves que canten els oficis a l'església, Nadal, Pasqua, el mes de Maria (maig), comunions, etc. Són temps de cançons i misses en llatí, missa d'Angelus, de Pius X, de Núria (aquesta en català). Ell toca l'harmòniom i en Josep Torrent el violí, i en les festes assenyalades sempre s'hi afegeixen alguns homes grans que se saben les cançons més clàssiques. Ho deixa per motius de feina i anys més tard forma una altra coral, amb dones i algun home que canten a l'església i en algunes festes de les llars dels jubilats durant quatre o cinc anys. Una volta jubilat comença a compondre alguna cançoneta dedicada al país: *Pregària a Meritxell*, *A Pas de la Casa* (valset), *Goigs a Santa Eulàlia*, *Himne a la gent gran*, entre d'altres. Fa un curs per correspondència d'harmonia, s'instrueix en informàtica i s'endinsa en la composició de sardanes fins a compondre'n més d'un centenar, de les quals una trentena són dedicades al país que el va acollir fa quasi seixanta anys. *El Riu Valira*, *Encampadana*, *Agrupació la Grandalla*, *Comapedrosa*, *Els cortalans d'Encamp*, *Les Grandalles*, *A Canillo i Soldeu*, *El mirall d'Encamp*, *Els Coprínceps*, *Festa a Canòlich*, *Els Petits Cantors d'Andorra*, etc. Algunes d'aquestes sardanes s'han estrenat a Encamp per la festa major i amb motiu de l'Aplec de la Sardana del mes de setembre; també en les festes majors de les altres parròquies. Fora del país, en les ballades de sardanes i festes de diferents pobles de la Costa Brava.

El món de la música de la cobla, els seus instruments, la combinació de les notes i els compassos de curts i llargs per tal de fer-los ballables i agradables a l'oïda continuen sent una afició que omple d'entusiasme moltes hores del dia (és vidu fa dos anys) d'aquest músic, rellotger d'ofici, que viu feliç en aquest, el seu país, amb els seus fills, néts i bésnets, als 94 anys i amb una salut de ferro. ■■■

Títol	Estrena
A Canillo i Soldeu	2008
A Cornellà de Terri	1/8/1998
A la gent gran	1/6/2002
A la Massana	1/6/2001
A Palau Saverdera	1/3/2002
Agafant-se les mans	1/8/1999
Agermanats	2001
Agrupació sardanista La Grandalla	1/3/1997
Aigua fresca	1/4/2003
Aires d'Andorra	1/5/2000
Al "Balneari Prats"	1/9/1998
Al Pas de la Casa	1/5/1997
Als sardanistes de la Seu	1/8/2003
Andorra	1/4/2001
Ballant i cantant	1/5/2000
Bons dies	1/8/1999
Cançó de la gent gran	1/5/2007
Cantaires de Palau Saverdera	1999
Cantant	1/3/1998
Comapedrosa	1/8/2001
De Girona a Andorra	2002
Dos davanters	1/2/2003
El campaner	1/9/2002
El goig dels goigs	1/7/1999
El matí	1/7/2001
El mirall d'Encamp	1/8/1999
El rellotger	1/3/2000
El riu Valira	1994
El segador	1999
El setge de Girona	1/4/2002
El tenor enamorat	Caldes de Malavella, 13/5/2001
Ella i ell	1/8/2001
Els cortalans d'Encamp	Encamp, 3/9/2005
Els cortals d'Encamp	1/7/1997
Els solistes	1/9/2001
En català	1/3/2007
Encampadana	Encamp, 5/9/1999
Endavant	2004
Enyorança	1/8/1998
Estudi	1/4/2003
Fes-me ballar	1/9/2000
Festa a Canòlich	1/5/2000
Festa major a Encamp	1/3/1997
Festes a Encamp	1/5/1995
Grandalla d'argent	1/9/2008
Inca	1/6/2000
La balladora	1/3/1999
La bella Andorra	1/8/2000
La cobla	1/7/1999
La constància	1/5/1994
La dansa més bella	1/3/2005
La família a l'ombra del pi	1/9/2008
La festa	1/11/2008
La guberner	1/5/1994
La grandalla	1996
La guapa	1/3/2001
La la la	2001
La llopada	1/4/2003
La mare	1994
La petita de Mallorca	1/5/1999
La rosella	1/6/2006
La serra Verdera	1/10/2000
La torre Gironella	1998
La tramuntana	1/3/2000
La trobada alegre	1/7/2000
La vall de Sant Daniel	1/2/1998
La vall de Setúria	1/7/1999
L'amistat	1/9/2000
L'andorrà	1/10/1999
L'aplec de Roses	1/7/2000
L'aplec de Sant Maurici	1/3/2003
L'arbre de Cornellà de Terri	1/3/2000
L'arrossada de Caldes	1/4/2001
L'Aurora	1/8/2008
Les grandalles	1995
L'estany d'Engolasters	1/7/2002
Lluna plena	1/7/2004
Neva	1/11/2002
Nit i dia	1/3/1995
No és nova	1/6/2003
Pensa amb mi	1/7/2000
Petit i eixerit	1/9/2000
Petits cantors	1/8/1999
Pirineu	2005
Presència	1/7/2003
Primavera	1/6/1997
Quan tenia 20 anys	1/4/2003
Recordant	1/4/2003
Recordant Cornellà de Terri	1994
Recordant Girona	1/6/2001
Records de joventut	1/3/1999
Roses i espines	1/12/2008
Sant Antoni Abat	Tàrraga-26è aplec, 17/5/2009
Sense tu	1/8/2001
Serenata	1/4/2003
Trini als 50 anys	1/9/2000
Trompeta trista	1/9/2008
Un any més	1/10/1998
Una cançó	1/5/2003

Jaume Casadevall i Costa

Pregària a Meritxell

Interpretació: Oscar Sánchez, 25-03-2009

Música i Lletres: Jaume Casadevall

Mm - - - Ah Ver-ge Ma-ri-a si-ou la gui-a del an-dor-

Mm - - - Ah Ver-ge Ma-ri-a si-ou la gui-a del an-dor-

Mm - - - Ah Ma-ri-a li gui-a del an-dor-

rus Nos-tra ad-vo-ca-da i pro-tec-to-ra de Me-rit-

rus Ver-ge Ma-ri-a si-ou Nos-tra ad-vo-ca-da i pro-tec-to-ra Oh - -

rus Nos-tra ad-vo-ca-da i pro-tec-to-ra de Me-rit-

xell Son fa-le-gri-a del nos-tre po-ble con-fi-ant

de Me-rit-xell Son fa-le-gri-a del nos-tre po-ble con-fi-ant

xell Oh - - Son fa-le-gri-a del nos-tre po-ble con-fi-ant

Pregària a Meritxell

2

15

sem- pre en Vos. Nos- tra es- pe- ran-ça gu- dant l'an- dor- ra so- ta el

sem- pre en Vos. Ah - - so- ta el

sem- pre en Vos. Ah - - so- ta el

20

Vos- tre man- tell la Vall Mai a- ban- dos- au- als que con- fi- en en - Vos.

Vos- tre man- tell la Vall oh oh

Vos- tre man- tell la Vall oh oh

al vos- tre cos- tat es- tem Ma- re de Deu

al vos- tre cos- tat es- tem

al vos- tre cos- tat es- tem

Pregària a Meritxell

Francesc Badia i Batalla

Per Albert Pintat i Santolària

Aquest és un intent de dibuixar la persona i el personatge de Francesc Badia.

Es pot descriure com un cristià autèntic, de debò, real, concret, sense dogmatismes i amb una espiritualitat ben musculada. Convençut que Déu no abandona mai l'home. No li calen gaires normes: amb els deu manaments n'hi hauria prou. I es resumeixen en el manament del Levític, estimar el proïsme com a tu mateix. Profundament convençut del principi universal de la dignitat humana, creu en la poderosa força de l'esperit. De sòlides creences, fermes conviccions, fonamentades en valors profunds. Persona discreta, sòbria, austera i sincera. Poques coses li són indiferents. És un humanista integral. Les modes no el sedueixen. No és gregari. Ni imita ni copia. Fa el seu camí, a passes petites i caminant recte.

De conducta aplomada, coneix la foscor de les misèries humanes. Es meravella per la profunditat, llargada i amplada de l'ànima humana, perquè som una síntesi d'infiní i de finit, d'esperit i de matèria.

Ha explorat les emocions, les obsessions i les passions dels homes. Ha practicat la compassió per la persona vençuda, abatuda, desesperada, fracassada. Ha donat la mà a molts naufragats de la vida. Coneix la força demolidora de la desesperança; per això sap parlar amb els que són orfes d'esperança.

És immune a l'adulació i a la vanitat. Ha resistit als elogis de múltiples intensitats i procedències. Ha descobert fa temps que la felicitat és petita, discreta. Segurament és a la vellesa quan comprem que hi ha hores felices que valen un any.

Coneix la condició humana amb totes les seves febleses i sap de la seva complexitat. Tot i que l'home pot dur la demència dins del seu organisme, també ha estat creat per fer el bé i servir el bé comú. Perquè l'home és un ésser social.

És un capitalista! Recents i premiats estudis de la Universitat de Harvard han evidenciat la relació directa entre l'èxit professional dels joves procedents dels sectors de població més desfavorits amb el capital social, entès aquest com el conjunt de les diverses xarxes d'ajuda de la societat civil. És en aquest sentit que Francesc Badia té un gran capital, per la

seva activa i incansable militància en voluntariats, Càritas, Intermón Oxfam i altres ONG.

Ha vist la cara del mal. Però sap que mai el mal és absolut i que pot ser vençut. No està incrustat ni en l'home, ni en la natura ni en les institucions. L'home, com a creació de Déu, és portador de grans esperances. Perquè l'ésser humà no és rectilini, és emotiu, apassionat, temperamental, polièdric, capaç de les més grans generositats i sacrificis però també de caure en les perversions i atrocitats més inexplicables.

Amb la pràctica ha descobert els camins a la transcendència: la religió, l'art, la música.

Té una gran afició per la història, i ha rescatat de l'oblit i de la ingratitud grans persones com el copríncep Justí Guitart.

És un dels millors coneixedors del l'art barroc andorrà. I encara li sobra temps per estudiar la pluviometria laurediana.

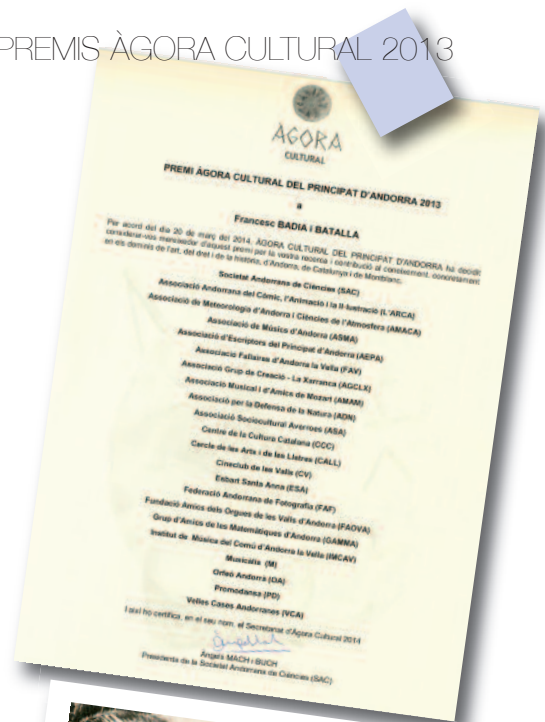
De paraula precisa, educada i moderada, és de sòlida cultura i llengua catalanes. Ho és amb passió, amb convicció, sense estridències ni intransigències. No coneix els fonamentalismes. Respectuós amb les altres cultures i llengües, considera que sempre s'aprèn quelcom dels altres.

Nascut a Montblanc, al final de la Guerra Civil espanyola ja té 16 anys i la consciència necessària per recordar tota la vida la bestialitat i la barbàrie de les guerres. Acabada la Guerra Civil espanyola, estudia dret a Barcelona i per oposició ingressa al cos de fiscals.

Les bones persones fan bones coses, i un bon copríncep té bones iniciatives. L'any 1972 és nomenat veguer episcopal per Joan Martí. El copríncep Martí no podia trobar home més fidel i lleial.

Fill de la romana Tarraco, és trasplantat a les rudes i estretes valls andorranes. Descobreix un nou poble i que els andorrans no són fàcils de conèixer i són difícils d'interpretar. Són reservats, murrís i malfiats, però alhora nobles, generosos i complidors. Una gent arrelada a la terra, a la casa i a la família. Un Estat organitzat en veïnats, quarts, comuns, parròquies, Consell General i coprínceps. Com a bon coneixedor del dret romà s'hi integra amb facilitat.

Però un veguer és un veguer. Els qui tenen menys de trenta anys difícilment poden copsar

l'abast de la figura del veguer episcopal i el poder i la responsabilitat que comportava. Tenia unes altes funcions i competències: legislatives, executives, judicials, d'ordre públic i diplomàtiques. Disposava de bons recursos: uns batlles excepcionals, uns col·laboradors competents i els serveis d'assistència social.

Sí, com deia Josep Pla, el secret està a observar i seguidament a adjectivar, Francesc Badia, que és bon observador i de mirada ben enfocada, sempre adjectiva en positiu. Comprova que, amb paciència i comprensió, males conductes poden canviar i esdevenir bones. El dret. Ah... El dret és cosa seriosa, no és una ciència, ni molt menys una ciència exacta. En el nostre cas resulta difícil de definir, però podríem dir que són normes i tècniques, procediments i pràctiques al servei de l'Administració de Justícia entre els homes i de la seva convivència harmoniosa. Però el dret no consisteix sols en normes i tècniques, ja que aquestes normes i aquestes tècniques són revisades i corregides per l'ètica, la moral i la consciència.

A Francesc Badia li agrada el dret. Com a fiscal, sap que la justícia és imperfecta perquè és humana. En coneix molt bé les nocions fonamentals, com la llibertat, la responsabilitat i el lliure arbitri. Diferencia el dret de la llei. Com Montesquieu, creu que el dret i la llei han de ser com la mort: no poden excloure ningú. I no oblidar que des de la Grècia de Pèricles, la veritat, la justícia i la llibertat són indissociables. Ser jutge al Tribunal de Corts: quina responsabilitat, quin patiment. No deu ser fàcil jutjar ajustat a dret, tot corregint-ho pels principis de la independència, l'objectivitat, la neutralitat i la imparcialitat. Descobreix que l'íntima convicció pot amagar de vegades dissortats innocents. Sempre, quan duia la respectable toga, sabia destriar clarament el bé del mal, la víctima del botxí. Treballador incansable, rigorós, escrupolós, perfeccionista i també patidor. No

havent-hi una justícia absoluta, el rol del jutge és fonamental per saber apreciar i calibrar la circumstància, l'entorn, el moment, les motivacions i els atenuants.

Acabades les negociacions tripartides de la Constitució, es jubila per gaudir i cuidar de la família i vetllar amorosament per la seva esposa fins al final. Ara és un dels lauredians més actius, més optimista, més motivat i més apreciat. Sant Julià està unànimement feliç i agraït amb ell.

Ha fet el cim, el cim dels 90 anys, però no és vell, només és savi. Té quatre joventuts superposades. Ja ho diu molt bé la llengua francesa: 4 vegades 20, i els 10 són de propina. Ara segueix aquell vell principi monacal de treballar com si no haguessis de morir mai i viure com si fos l'últim dia.

Tot i la duresa de la crisi que ens afecta, tot i els vint-i-sis milions d'aturats que hi ha a la Unió Europea, Francesc Badia té total confiança en la força regeneradora de la joventut. Ho comprova cada dia a casa amb els seus nou nés. Té una llista molt llarga d'amics. Se'l respecta. Se l'admira. Se l'aprecia. Se l'estima.

Per acabar, no puc amagar que Francesc Badia pertany a un orde eqüestre medieval. L'any 2009, per iniciativa del príncep Vives, el Sant Pare Benet XVI eleva Francesc Badia a la dignitat de cavaller comanador de l'orde eqüestre de Sant Gregori el Magne, que comporta algun possible privilegi: el més vistós és que, si mai Francesc Badia, complint el mandat d'ajudar orfes, vídues i desemparats, fos perseguit per algun escamot hostil, podria entrar a cavall en qualsevol església de la cristiandat.

No se sap mai...! Però el que sí que ha fet és entrar per la porta gran en els nostres cors, i s'hi quedarà per sempre. Senyor Badia, rebí el testimoni del nostre profund agraïment i afecte.

Felicitats, Francesc Badia, pel merescut premi. ■■■

Biografia

Nasqué a Montblanc el 10 de gener de 1923. Estudià a la Universitat de Barcelona i obtingué la llicenciatura de dret (1945). És diplomad en art medieval.

Treballà durant anys com a fiscal a Vilafranca del Penedès i a Vilanova i la Geltrú, i també exercí d'advocat a Barcelona, al despatx de Josep Maria Vilaseca i Marçet.

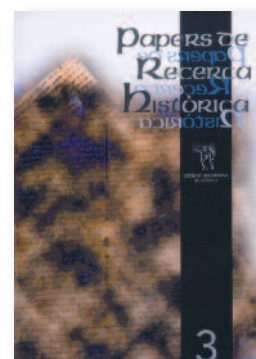
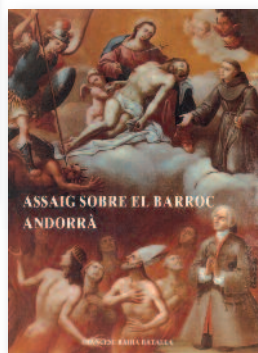
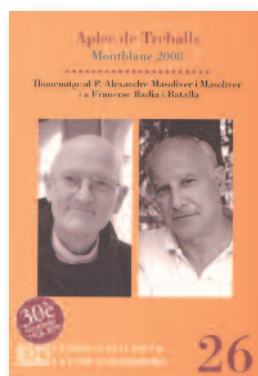
L'any 1972 fou nomenat veguer episcopal d'Andorra pel príncep Joan Martí i Alanís.

Estudiós i investigador, és autor d'obres jurídiques com *Legislació del Registre Civil* (Acervo, Barcelona, 1959), *Recull de*

jurisprudència penal d'Andorra (Consell Superior de la Justícia. Andorra la Vella, volums 1975-1994 i 1995-2000) i *Delictes patrimonials* (Universitat d'Andorra i Fundació Crèdit Andorrà, 2008).

Ha publicat diversos treballs en el mateix àmbit del dret, com "Algunas consideraciones sobre el expediente de dominio". *Revista Jurídica de Catalunya* (Barcelona, abril-juny, 1959).

Fa classes de dret penal en el curs de postgrau de dret andorrà impartit a la Universitat d'Andorra.

En el camp de l'art ha publicat l'obra *Assaig sobre el barroc andorrà* (Andorra la Vella, 1991) i algun treball menor sobre el mateix tema.

També ha estudiat la història contemporània i ha publicat *Els camps de treball a Catalunya durant la Guerra Civil 1936-1939* (Barcelona, 2001), on descobreix amb detall els camps de treball que es començaren a instal·lar a Catalunya la primavera de l'any 1938.

Igualment, ha publicat *El copríncep Mons. Justí Guitart i el seu temps 1920-1940* (Barcelona, 2007), on relata bona part de la història d'Andorra i d'Espanya, en el període 1920-1940, a l'entorn del bisbe i copríncep.

Dins de la mateixa temàtica són seus diversos treballs com "Un clergue català injustament oblidat, Mn. Pau Queralt i Gaya" (dins *Anuari 1989* de la Societat d'Estudis d'Història Eclesiàstica Moderna i Contemporània de Catalunya, Tarragona, 1991), "El refugi de clergues i religiosos a Andorra durant la persecució religiosa de 1936-1939" (dins *Anuari 1992-1993* de la Societat d'Estudis d'Història Eclesiàstica Moderna i Contemporània de Catalunya, Tarragona, 1997) i "El projecte de concordat espanyol de 1934 i les seves implicacions sobre Andorra" (dins *Papers de recerca històrica* 3, Andorra la Vella, 2005).

A cavall entre l'art i la història ha publicat "Els monuments i objectes d'interès artístic o històric desapareguts o destruïts l'any 1936 a Montblanc", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 9 (1989), p. 87-122 i "Catala Island: l'illa de l'oceà Pacífic que porta el nom d'un frare de Montblanc", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 17 (1999), p. 127-136.

A la vegada és autor d'obres de temàtica local de Montblanc com *Petita història de Montblanc* (Barcelona, 2001) i *Guia turística de Montblanc* (dues edicions de 1992 i 1995)

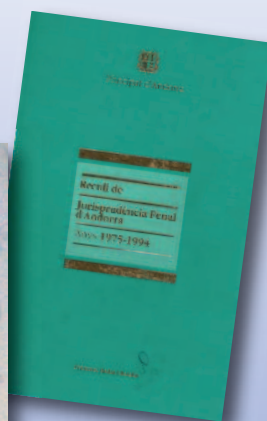
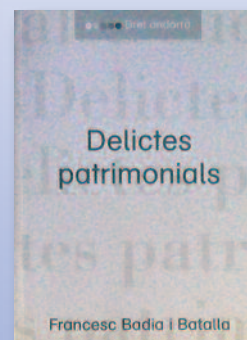
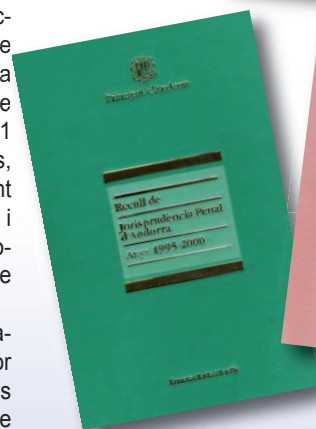
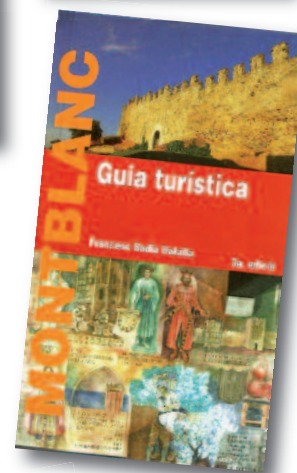
i, en col·laboració amb Josep M. Grau, del *Diccionari biogràfic històric de Montblanc* (Montblanc, 2008). L'any 1958 fou cofundador del Museu Arxiu de Montblanc i comarca. La seva afició a la ràdio i les seves col·laboracions de joventut a la ràdio local el feren escriure "Apunts per a la història de la ràdio a Montblanc", *Aplec de Treballs* (Montblanc), 6 (1984), p. 199-220.

Aficionat a la filatèlia, inicià una col·lecció particular, que més tard derivà envers col·leccions de marques postals, particularment de marques de censura. L'interès el portà a escriure l'article "Marques postals de Montblanc", *Aplec de Treballs* (Montblanc) 21 (2002), p. 163-180 i altres, encara inèdits, sobre les marques postals de censura durant la Guerra Civil espanyola i la Primera i Segona Guerres Mundials. Com a col·leccionista també és aficionat a les càpsules de xampany i de cava.

Ha estat cofundador de l'associació andorran Intermon Oxfam Andorra; és col·laborador de Càritas, membre de Vida Creixent i és catequista a la parròquia de Sant Julià de Lòria, on viu des de fa molts anys.

Amb caràcter familiar ha escrit *Història de la nostra família*, una edició privada que recull la història familiar des del segle XVI fins a l'actualitat. Gràcies al domini de la informàtica, va crear i publica periòdicament en Publisher una revista electrònica d'àmbit familiar anomenada *Ressò*, que ha posat en contacte diversos familiars que no s'havien relacionat des de feia molt de temps o que ni tan sols es coneixien.

Des de fa anys està confeint un arxiu sobre martirologi a la Guerra Civil espanyola, que actualment té més de quatre mil fitxes documentades, i treballa en el llibre *Muralls medievals i guerres de setge*, que uneix la seva afició per l'art medieval i per la història. ■■■

Antoni Albós i Gabarra

i tots els participants
en el Pessebre vivent
d'Engordany

Per Pere Canturri i Montanya

A final dels anys 50 varen tenir lloc a Andorra els anomenats Cursos internacionals d'extensió cultural.

En el transcurs dels cursos i dins de la seva finalitat i programació varen venir importants conferencians, una trentena, procedents d'importants universitats o de reconeguda vàlua per les seves aportacions a la cultura. Il·lustraven els assistents, estudiants de diferents països, sobre temes de geografia, història, institucions, arqueologia, lingüística, literatura, musicologia, política i economia, art i turisme, relacionats amb Andorra, el Pirineu o dins l'àmbit mundial.

Vaig conèixer l'Esteve Albert precisament en aquests cursos. L'any 1955 va venir a fer una conferència sobre *Els primitius andorrans*. Es basava en el text de l'historiador Polibi sobre el pas d'Hannibal pel Pirineu en la seva pretensió d'arribar a Roma. L'historiador grec, vers l'any 150 aC, escrigué la *Història general* del seu temps. En fer la relació de les campanyes del general cartaginès diu que hagué de lluitar amb les tribus dels ilergets, els bargusins, els aerenosis i els andosins l'any 220 aC. A aquests, l'Albert els identificava com els primitius andorrans. La conferència fou un èxit. Tothom veia elefants creuant aquestes Valls. L'Albert es féu popular.

Jo iniciava les primeres recerques arqueològiques sobre les possibilitats d'habitatges prehistòrics andorrans. De seguida vaig connectar amb l'Esteve Albert i en sorgí una duradora amistat.

L'Esteve s'enamorà d'Andorra. Quan hi feia estada moltes vegades venia a casa meua. Cal Calones. A fer la xerrada vora el foc i si s'esqueia es quedava a sopar. Com el mateix deia: la seva preocupació per la representació muntanyenca del misteri de Nadal l'havia captivat des de petit. Fer un pessebre vivent.

L'Albert s'adonava que el lloc ideal per realitzar el seu somni era Andorra i ens exposava les idees que tenia perquè pogués ser una realitat. A mi, com que tot el que deia m'entusiasmava, em va engrescar per buscar el lloc ideal on es

pogués fer aquesta representació. Un dels indrets que li semblava bo eren les feixes esgraonades que des del rec del Solà d'Andorra la Vella baixaven fins al darrere d'on hi ha ara l'hotel Andorra Center. Llavors era un prat pla. El lloc podia semblar idoni, des d'aquest pla es podria veure tota la representació. El problema era que s'havien de fer algunes mínimes i precàries construccions per a l'escenografia. Això complicaria i encarriria la possibilitat d'escollir aquell indret.

Després es va mirar la possibilitat de fer-ho des de Tobira i el molí d'Andorra cap a les cases del Pui fins al casalici de cal Solana. Era un bon lloc, però en estar quasi bé totes les cases habitades creava un problema amb els veïns. Va ser després que l'Esteve Albert va decidir l'escenari adequat, les feixes, bordes i cases d'Engordany. I així va néixer l'exitosa representació del Pessebre vivent d'Engordany. El mateix Albert va escriure: "En aquest temps de les idees genials i de les generacions espontànies, molts creuen que aquest Pessebre vivent va néixer com un llampec, i hom em felicita perquè se'm va 'acudir la idea' –i que tot es va organitzar en mitja hora, com per art d'encantament–. Si no fos que la història i els antecedents d'aquest pessebre m'ocuparien un llibre."

La veritat és que el treball que va realitzar l'Albert fou ingent. El seu pessebre havia de ser muntanyenc, s'ubicava en un lloc concret: Andorra, i els que l'havien de representar eren la gent del poble.

I la gent del poble hi va acudir per buscar l'argumentari del seu pessebre. Va anar a moltes cases a recollir les velles cançons nadalenques del folklore andorrà, les seves tradicions i els objectes de què els andorrans s'havien servit a través dels temps. I com a guió de tot això se'n va servir per anar tancant el contingut de la seva obra.

En aquest sentit l'obra de folklorista de l'Albert va ser considerable. Hi havia les cançons nadalenques comunes a tot Catalunya o el Pirineu però n'hi havia de pròpies del país o de versions locals.

Fou a través d'aquest cançoner popular que s'argumentava el Pessebre vivent de l'Albert.

Els personatges eren els de les cançons i els seus diàlegs, els de les seves lletres. Així recuperava l'andorrana visió de l'establia i els personatges que anaven a adorar l'Infant. Els pastors amb el diàleg del majoral i el rabadà; la dona que teixia la roba per al Jesuset; la que li porta llaminadures, mel, colistre, brossat; l'escloper, les filadores, la que cria coloms, l'home carregat de llenya, la que porta aigua amb la collada, la dama a cavall, el pescador, el caçador d'isards, i un llarg etcètera de personatges.

Cada un d'ells empra com a ofrena a l'Infant, amb el text d'una cançó del folklore nadalenç, un producte típic d'Andorra i fa que l'espectador els conegui. Li porten donges, bringueres, prinyons, formatge de llesca i de tupí, pomes i peres guardades a l'orriat, vi per fer la condació,

Nit literària 1989

La dona de la collada

Les dones del formatge i l'home que fa esclops

Les filadores

truites, trementina, oli d'avet i de ginebre, perdius i colomins, colistre, brossat i mató, allioli de codony, entre altres productes d'artesanía com esclops, jou i objectes musicats a ganivet pels nostres pastors.

L'Albert, però, no es quedà en l'enyorança de l'antigor i també adoren Jesús uns esquiadors, uns excursionistes al so d'una harmònica i fins i tot uns contrabandistes.

Entre altres papers hi vaig interpretar el de contrabandista. L'Albert em va dir: "Busca't un parell de companys i feu uns fardos, i des del cap del roc baixareu mig amagats fins a l'estable per adorar Jesús." Guardo casualment uns fulls escrits a màquina esgrogueïts pel temps del que havia de dir cada figurant. En un, improvisant ràpidament allí mateix, hi va escriure a mà el verset que havíem de dir:

Som contrabandistes

Ja sabem que fem mal fet

Però per venir a adorar-nos

Hem volgut deixar el paquet.

Més tard i amb més calma ho completà posant

No us podríem dur gran cosa,

Perquè fora contraban,

I encara us faria nosa ...

Però besarem l'Infant.

L'amistat amb l'Albert va durar tota la vida. Per

ell vaig conèixer *L'home dels ocells i els peixos*, nom amb què batejaria Jaume Ventura en la biografia que li va fer: un altre somniador.

Per a la il·luminació del pessebre es necessitaven uns focus potents i s'havien de poder fer els camps lumínics necessaris per concentrar l'atenció de l'espectador. No sé com, l'Albert va pujar uns focus procedents d'alguna exposició de Barcelona. Tot material recuperat que algú havia de fer funcionar. Aquest va ser el seu incondicional amic Jaume Ventura, de Vilassar de Dalt, un *manetes* mig ferrer, mig electricista i gran aficionat a criar ocells i peixos. D'aquí el nom amb què el va batejar. No sense problemes els focus varen funcionar.

Al Pessebre vivent s'hi va abocar tothom d'Escaldes-Engordany i fins i tot alguns joves d'Andorra la Vella. Hi va haver un centenar de figurants. Entre els que varen assolir gran èxit foren la pastora que ofería els seus serveis a Sant Josep, el que feia de diable i l'estol d'angelets que amb neu o sense, vestidets de blanc i amb ales de paper, rondaven l'establia o anunciaven la bona nova als pastors. Va haver-hi una fotografia, crec que d'un famós fotògraf, d'un d'aquests àngels tot petit sota un gran paraigua de pastor i amb sabates sobre un terra nevat. Tenia una gràcia immensa. Com

a anèdota, vaig anar fa una mesos al conegut restaurant barceloní de Can Parellada i amb agradable sorpresa vaig veure que per a la portada de la carta i el menú s'havien servit d'aquesta fotografia.

L'angelet de la foto era l'Antoni Aleix, que anys més tard seria el cap de la policia andorrana.

L'obra del Pessebre vivent va ser l'excusa que va permetre pujar els primers turistes espanyols. L'Esteve va aconseguir que el bisbe de la Seu veiés amb bons ulls el pessebre. També va fer agafar interès al Sr. Porcioles, alcalde de Barcelona i llavors jutge d'apel·lacions d'Andorra, a qui coneixia. Això va facilitar els permisos per pujar a Andorra amb l'excusa del pessebre.

L'amistat de l'Albert amb molts mitjans de comunicació de Barcelona propicià una considerable propaganda del pessebre andorrà. És evident que aquesta afluència d'espectadors de l'esdeveniment folklòric nadalenc va anar acompanyada de la descoberta de productes existents a Andorra, difícils d'obtenir a Catalunya i a Espanya. Durant un temps el pessebre va rebre el nom de *pessebre del niló*.

Ni el Pessebre ni l'Albert es mereixien com tot va acabar. ■■■

Continuïtat cultural

La plena institucionalització dels premis Àgora és el següent pas després de 13 anys d'experiència

Per Antoni Pol i Solé

Els premis Àgora Cultural 2013 han estat novament concedits en el seu tretzè any i ja són vint-i-nou els reconeguts pel conjunt de la societat andorrana a través del pacte que aplega entitats culturals i les institucions públiques.

La continuïtat cultural, tot i no ser valorada en els temps actuals, en què domina més la novetat i el canvi pel canvi, posa a prova els projectes sòlids o necessaris i que estan a punt. Continuïtat vàlida i canvi adequat, però, són imprescindibles i alhora complementats i fan que la roda de la cultura, com la de la vida, girin contínuament i sense parar (novament continuïtat i canvi) en una aparent paradoxa i alhora evident normalitat. No hi ha res de nou sota el sol, com recorda l'Eclesiastès (1,4), però almenys cal ser-ne conscient, per poder ser lúcid i saber conèixer els moments i projectes de canvi i els moments i projectes de continuïtat.

El reconeixement cultural a escala nacional avui és un projecte que mereix una decidida continuïtat.

Valorar les aportacions remarcables com les trajectòries a escala cultural andorrana és obligat i indispensable si volem entre tots fer possible també el model o constitució cultural de la nova Andorra, assolida ja la política i en vies de realització l'econòmica i la social.

L'ha merescut Jaume Casadevall i Costa, nascut a Cornellà del Terri (Girona) el 30 de novembre del 1919.

Amb formació musical de solfeig (mestre Sibill) i de trompeta (mestre Fortuny), als 17 anys començà a tocar en orquestres (Popular de Girona, Constància de Mallorca, Jadris de Caldes de Malavella, Valsar de Girona i altres). El 1957 s'instal·là a Encamp amb la família. Formà un grup musical amb Josep Torrent, Manolo Jareño, Roc Domingo, Pere Ferran i Roger James, i tocà tardes i nits de festa, al Carnaval, nits d'estiu i també als desapareguts locals de ball Salon Rosa d'Andorra la Vella, els Patins d'Escaldes, l'hotel Rosaleda d'Encamp, a la plaça de braus d'Escaldes i al Pessebre vivent (dues temporades) tocant el flabiol com a pastor amb Josep Torrent. A Encamp, només arribar, formà i dirigí un cor de nenes i algunes joves que cantaven a l'església, on ell tocava l'harmonium i el Josep Torrent el violí.

Jubilat, començà a compondre cançons: *Pregària a Meritxell*, *Al Pas de la Casa* (valse), *Goigs a Santa Eulàlia*, *Himne a la Gent Gran*, entre d'altres, i sardanes *El Riu Valira*, *Encampadana*, *Agrupació La Grandalla*, *Comapedrosa*, *Els Cortalans d'Encamp*, *Els Coprínceps*, *Festa a Canòlich*, *Els Petits Cantors d'Andorra*, amb un total d'un centenar de sardanes, una trentena de les quals dedicades al país.

Amb el seu caràcter independent, en Jaume Casadevall i Costa ha sabut canalitzar la seva energia creativa amb estratègia calculada, meticulosa i eficaç i també de manera divertida i dinàmica, esquivant les susceptibilitats i intoleràncies que la vida li ha plantejat.

L'ha merescut Francesc Badia i Batalla, nascut a Montblanc el 10 de gener de 1923, es va llicenciar en dret i diplomà en art medieval. En els seus inicis actuà de fiscal a Vilafranca del Penedès i a Vilanova i la Geltrú, i d'advocat a Barcelona. El 1972 va ser nomenat veguer episcopal pel copríncep Joan Martí i Alanís. En l'àmbit del dret és autor de *Legislación del Registro Civil* (1959), *Algunas consideraciones sobre el expediente de dominio* (1959), *Recull de jurisprudència penal d'Andorra* (volums 1975, 1994 i 1995, 2000), *Delictes patrimonials* (2008) i ha fet classes de dret penal en el curs de postgrau de dret andorrà a la Universitat d'Andorra.

En l'àmbit de l'art és autor de *l'Assaig sobre el barroc andorrà* (1991), *Els monuments i objectes d'interès artístic o històric desapareguts o destruïts l'any 1938 a Montblanc* (1989), *Marques postals de Montblanc* (2002) i està treballant en el llibre *Muralles medievals i guerres de setge*, a més d'haver fet dues edicions de la *Guia turística de Montblanc*.

En l'àmbit de la història és autor dels treballs *Apunts per a la història de la ràdio a Montblanc* (1984), *Un clergue català injustament oblidat*, *Mn. Pau Queralt i Gaya* (1991), *El refugi de clergues i religiosos a Andorra durant la persecució religiosa de 1936-1939* (1997), *Català Island: l'illa de l'oceà Pacífic que porta el nom d'un frare de Montblanc* (1999), *Els camps de treball a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939)* (2001), *Petita història de Montblanc* (2001), *El projecte de concordat espanyol de 1934 i les seves implicacions sobre Andorra* (2005), *El copríncep Mons. Justí Guitart i el seu temps 1920-1940* (2007), *Diccionari biogràfic històric de Montblanc* (2008) i està treballant en un martirologi de la Guerra Civil

Espanyola a més d'haver escrit *Història de la nostra família* i de publicar una revista digital d'àmbit familiar dita *Ressò*. Realista i de mirada penetrant, exigent del respecte, Francesc Badia i Batalla, amb capacitat de captar les situacions i actuar en conseqüència, ha sabut incorporar les dosis de sensibilitat necessàries per superar els seus reptes.

L'han merescut Antoni Albós i Gabarra, i tots els participants al Pessebre vivent d'Engordany (1955-1962), creat per l'Esteve Albert i Corp, de qui commemorem el centenari del seu naixement.

Nascut el 21 d'octubre de 1932 a Encamp (Fhasa) va ser membre del primer cos de dansa de l'Esbart Santa Anna, creat el 1950, i president entre 1954 i 1970, aproximadament.

Va ser membre del Sindicat d'Iniciativa (creat el 1925) des de la seva refundació, el 1951, vicepresident durant uns anys i president entre el 1987 i el 2010, aproximadament, fins al seu tancament.

Amb una personalitat singular, Antoni Albós i Gabarra, inspirat, atractiu i eloqüent, ha aconseguit gestionar els impulsos emocionals, les relacions complexes i l'actitud crítica cercant l'harmonia i la serenor.

Es pot dir que l'Esbart Santa Anna va aportar l'entusiasme, la il·lusió i la generositat característics i necessaris del jovent, i va fer de nexa d'unió de tot el poble d'Escaldes-Engordany amb Esteve Albert i Corp per fer possible el Pessebre vivent d'Engordany, realitzat entre 1955 i 1962, i que va suposar a més de l'inici del turisme d'hivern a Andorra, dos anys abans que l'esquí, la prefiguració col·lectiva del naixement de la nova Andorra.

Dels pessebristes, vivents, dins o fora de l'escenari natural, cal citar Rosa Albert (nen Jesús), Francesc Mora (bot de vi), Ester Altimir (trementinaire i pastora), Antoni Albós (esbart), Hermínia Navàs (pa de sègol i alliu de codony), Pere Moles (esbart), Antoni Pantebre (esbart), Emili Pérez (pastor i cantant), Magí Garcia (dimoni), M. Rosa Bertran (esbart), Blondina Ricart (senyora a cavall), Conxita Martí (pastora amb present), Carme Puig (filosa), Pepita Puig (pastora amb present), Montserrat Altimir (esbart), Carmen Lladós (esbart), Antoni Aleix (àngel), Roser Isern (senyora a cavall), Delfina Mateu (filadora i gerra de mel), els germans Mortés, Pere Canturri (contrabandista), Jaume Casadevall (pastor i músic), Felisa Domingo, Joan Burgués, els Jacó (filadora i llenyataire), el Frare (pastor), el Lauser (pastor), Jaumet Vergés o el *Panxut* (pastor graciós), Antoni Puig o *Toni de Laieta* (pastor), Frederic de Sucarana (traginer amb matxo), Elena Altimir (Mare de Déu), Francesc Rossell (Sant Josep), Agustí Guimerà (esbart), Victòria Serra (pastora), Marcel·lí de Cal Tressiners (pastor), Josep Mª Babot (esbart), Joan Tomàs (contrabandista), Josep Riu o *Santpere* (contrabandista), Gerard Altimir (esbart), Maria Dolors del Barracà (pastora amb alliu), Josep Naudí o *Bordoll* (escloper), el Pantebre (beneit), Francesc Rossell, Sebastià Bertran, Eïdà Vidal, Nicasí Rossell, Rosalía Rossell, Francesc Rossell i Calva, Maria Francesca Torralardona, Real, Llaó, Ibernon, Francesc Guàrdia, Domènec Torra, J. Serés, Josep Palmiàvila, Angelines Lanao, Carles Mariné, Dolores Mulet, Montserrat Palmiàvila, Joan Albert Montané, Maria Rosa Vilaginés, Pere Joan Tomàs, Lurdes Espot, Conxita Montané, Anna Rovira, M. Rosa Babot, Joan Jané, Joana Lluelles, Octavi Font, Lúcia Mariné, Albert Font, Josep Serra, Marcel Besolí o *Barracà*, Ramon Canut, Maria Segalàs, Galobardes, J. Pi, Montserrat Requena, Lurdes Moliné, Núria Montanya, Enriqueta Pifarré, Conxita Lanao, Leónides Gómez, Carles Sánchez (àngel), Marcel·lí Besolí (majoral), Maria Mulet (pastoreta), S. Sanvicens (coques masegades), M. C. (brossat), Concepció Palau (la collada), Roser Isern (gran dama), Frederic Espot (mosso), Enriqueta Piferer (oca), Josep Albert (formatge de llesca), Joan Albert (pell de guineu), Miquel Baró, Josep Alsina, Jaume Puig, Valentí Claverol, Bartomeu Rebès, Jesús Prujà, P. Enric Graner, P. Ambrós Caralt, Bonaventura Armengol, Manuel Ingla, Antoni Aleix, Antoni Forné, Narcís Casal, Joan Mora, Salvador Saludes, Antoni Lacasa, Alexandre Altimir, Miquel Mateu, Josep Viladomat, Ramon Serra, Josep Ingla, Jaume Sabater, Manuel Anglada, Jaume Ventura i Esteve Albert i molts d'altres que hi passaren durant els set anys que van durar les representacions, la seva preparació i la seva fi. Reconèixer els que ens han precedit i la seva obra és alhora un acte lúcid d'identitat i conscient de continuïtat cultural. La plena institucionalització dels premis Àgora Cultural és el següent pas després de tretze anys d'experiència i recorregut. ■

Daniel Areny

Dempeus escoltant l'himne d'Andorra

Andreu Falcó i Guillem Fiñana, violins; Júlia Padreny, viola; Lucas Guillem, violoncel; Perancha Domingo, flauta; i Lluç Tarruell, saxo

Els premis Àgora 2013 van ser per al compositor Jaume Casadevall, l'historiador Francesc Badia, i Antoni Albós com a representant dels intèrprets del Pessebre vivent d'Engordany

Per Teresa Ventura i Guasch

El Dia de la cultura 2014 va reunir el dia 4 de juny passat, al vestíbul del Consell General, una representació de les diferents entitats que conformen la plataforma d'Àgora Cultural (22). Va presentar l'acte la periodista Gemma Rial, que va introduir la presidenta de la Societat Andorrana de Ciències, que aquest any ostenta el secretariat d'Àgora.

La lectura del *Manifest cultural* va anar a càrrec de l'Àngels Mach, que en primer lloc va parlar dels actes de la celebració del centenari del naixement de l'Esteve Albert i Corp (1914 - 1995), autor entre d'altres d'*El retaule de Sant Ermengol* (1957), *Bandera de Catalunya, Camí de ramats* i llibres com *La Vella Andorra vista per Mossén Cinto* (1959), *Les abadesses de Sant Joan* (1965), *Petita Vall*, etc.

Mach el va definir com a escriptor, promotor i divulgador cultural, però en va destacar la seva aportació principal amb la creació del Pessebre vivent d'Engordany (1956).

Seguidament l'Àngels Mach, en la lectura del *Manifest cultural*, va recordar què és la cultura segons la definició de la UNESCO: "La cultura és el conjunt dels trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius, que caracteritzen una societat o un grup social i inclou a més de les Arts i les Lletres, les formes de vida, els drets fonamentals de l'ésser humà, els sistemes de valors, les tradicions i les creences." Així doncs, la cultura és patrimoni comú de la humanitat i alhora expressió de la identitat d'un país i de la diversitat d'individus que el formen.

A continuació, i sempre dins l'àmbit dels drets individuals i col·lectius a l'accés a la cultura i el respecte de la diversitat ètnica, la presidenta de la SAC va anar desenvolupant fins a deu capítols, tots en l'entorn de la universalitat de la creativitat. Va destacar la cultura i els valors de la identitat de cada poble, que constitueixen un patrimoni comú per respectar, preservar i compartir.

A continuació, un interludi musical va donar pas al primer guardonat de la nit, el compositor Jaume Casadevall i Costa, l'obra del qual va explicar el també músic Òscar Sánchez. El mestre Casadevall, fill i nebot de músics, va compondre més de cent sardanes i algunes cançons, i com a instrumentista va participar i dirigir diferents orquestres. El mestre tocava l'harmòni i la trompeta i va ser director i fundador de diverses corals a Encamp. El glossador va destacar la participació en les activitats musicals i culturals així com la seva aportació al món sardanistic, i la intervenció musical al Pessebre vivent d'Engordany. Òscar Sánchez va parlar també de les seves qualitats humanes i professionals, així com de la seva tasca com a músic i alhora com a intèrpret; en paraules textuals va dir: "Ampliant el ventall musical andorrà amb composicions com: *Els Goigs a Santa Eulàlia d'Encamp*, *El riu Valira*, *Mare, Andorra* i entre les últimes obres, *Més que un club*, etc.

Autor de l'*Himne de la gent gran*, després de la presentació d'un audiovisual acompanyat de la música d'una de les sardanes del mateix autor, i realitzat pel mateix Sánchez, la coral La Llar de Lòria li va oferir en directe la sorpresa de la interpretació d'aquest himne. En l'audiovisual, el mestre Jaume Casadevall i Costa explicava les seves vivències musicals i personals, un interessant document que va complaure tothom. Després d'entregar-li el guardó per part de la subsíndica, Mònica Bonell, la coral SAAS Qui Canta? va sorprendre'l de nou, amb la interpretació d'una altra composició de l'homenatjat: *Pregària a Meritxell*, un cant coral a quatre veus que va emocionar l'autor, acompanyat dels seus familiars. Ambdues corals van ser dirigides per l'Òscar Sánchez. S'ha de constatar que les composicions de Jaume Casadevall i Costa, les interpreten algunes cobles de Catalunya i al seu dia els Petits Cantors d'Andorra n'havien cantat. Tanmateix l'Agrupació Sardanista d'Andorra va enregistrar una de les seves sardanes en una de les balla-

des amb motiu del Dia universal de la sardana l'any 2011, coincidint i en el marc de la capitalitat de la cultura catalana d'Escaldes-Engordany.

El programa va continuar amb el segon premiat de la nit, el Sr. Francesc Badia i Batalla, llicenciat en dret i diplomad en art medieval, que va ser glossat pel Sr. Albert Pintat. Va fer un recorregut per la trajectòria vital de l'homenatjat, que incloïa el seu nomenament per part de monsenyor Joan Martí Alanís (1928-2009) l'any 1972 com a veguer episcopal, càrrec que el Sr. Badia va exercir fins al 1993. Entre altres responsabilitats, va ser magistrat del Tribunal de Corts. Pintat el va definir com un gran estudiós i un investigador nat, que en l'entorn jurídic va publicar *Legislació del Registro civil* (1959), així com diversos volums del *Recull de jurisprudència penal del Principat d'Andorra* (1975-1994) i (1995-2000). Tanmateix, en el camp de les belles arts va escriure el llibre *Assaig sobre el barroc andorrà*, publicat l'any 1991.

L'any 2009 va ser distingit per Benet XVI amb el títol de cavaller comendador de l'orde de Sant Gregori el Gran. L'any següent va ser proclamat fill predilecte de Montblanc, la seva vila natal (2010).

Després del lliurament del guardó al Sr. Badia, es va escoltar el grup de músics de l'Institut de Música, Andreu Falcó (violí), Jordi Albelda júnior (violoncel) i Míriam Manubens al piano, que van interpretar els *Goigs del Sant Crist de Balaguer*, una peça composta per Enric Marfany i Bons (1871 - 1942), l'autor de l'himne andorrà.

Seguidament, el Sr. Pere Canturri, exministre de Cultura, va fer el parlament del tercer homenatjat de la nit, que va ser el Sr. Antoni Albós i Gavarra, com a representant dels participants al Pessebre vivent d'Engordany. Va rebre el guardó de mans del síndic, Vicenç Mateu. L'historiador Pere Canturri va detallar l'etapa de la creació del Pessebre vivent, on ell també va participar amb l'Esteve Albert, així com en la recerca dels espais més adients per a la representació del pessebre. Va parlar de les les dificultats que al seu moment es trobaren, ja que les representacions duraven diversos dies i els habitants de l'entorn hi tenien les seves reticències per poder accedir a les seves cases. Però finalment Engordany tenia totes les condicions requerides i allí es va emplaçar. Des d'aleshores nombrosos catalans venien a veure el Pessebre vivent d'Escaldes-Engordany, i així aprofitaven per fer compres que en aquells moments eren productes relacionats amb el niló. Canturri es va lamentar de la manca de continuïtat d'aquell aleshores agosarat projecte, que juntament amb la neu va tenir una gran influència en el desenvolupament del turisme i el comerç al Principat d'Andorra.

Un nou interludi musical va permetre escoltar un extracte del duo brillant sobre motius de l'òpera *La Vall d'Andorra* escrita per Jules Vernoy de Saint Georges i composta per Jacques F. Halévy (1799-1862). L'arranjament va ser realitzat al seu dia per Jean Louis Tulou (1786-1865). Tulou, autor francès d'un mètode d'estudi per a flauta, va ser professor al Conservatori de París des del 1829 fins al 1856, i possiblement va coincidir amb Halévy, en l'època de l'estrena de l'òpera *La Vall d'Andorra* (1848) i en deuria fer l'arranjament per a flauta i piano que vàrem poder gaudir en aquesta vetllada.

La interpretació va anar a càrrec de Jordi Gendra (flauta) i Míriam Manubens al piano.

Finalment, els parlaments de cloenda van anar a càrrec del ministre de Cultura, Albert Esteve, que va felicitar els premiats així com Àgora Cultural com a plataforma civil de les activitats culturals del país. El síndic general, Vicenç Mateu, va destacar les personalitats dels homenatjats i la seva aportació a la història cultural i social del Principat d'Andorra. L'himne nacional d'Andorra, escrit ara fa cent anys pel

Jordi Gendra i Míriam Manubens

Coral SAAS Qui Canta?

Alba Coto

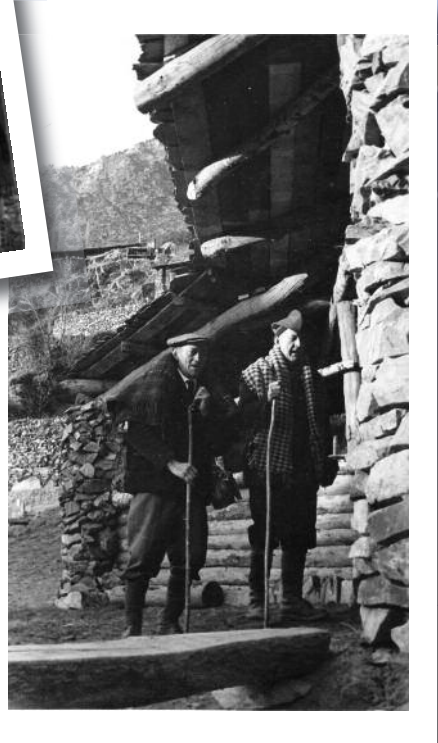
Jordi Gendra

Míriam Manubens

bisbe Joan Benlloch i Vivó (1864-1926) i compost per mossèn Enric Marfany i Bons, va cloure la vetllada del Dia de la cultura 2014. Va ser una versió instrumental i solemne que van interpretar excel·lentment els estudiants de l'Institut de Música Andreu Falcó i Guillem Fiñana (violins), Júlia Padreny (viola), Olga Palou (violoncel), Perancha Domingo (flauta) i Lluç Tarruell (saxo). ■

Pessebre vivent

Postal arxlu V. Claverol©

Esbart Santa Anna

Foto E. Compte

Esbart Santa Anna 26-7-1955

Foto E. Compte

d'Engordany

Arxiu Claveroi

L'adoració dels àngels

Foto E. Compte

Foto E. Compte

Foto Lito

Foto E. Compte

Foto E. Compte

Foto E. Compte

Joan Monegal i Castells, de jove

Joan Monegal i Castells, l'expressivitat domada

Per Antoni Pol i Solé

Descobrir un artista, així com el llenguatge plàstic que el caracteritza, esdevé sempre un motiu de satisfacció. Si l'artista ha compartit la mateixa terra i el cel que nosaltres, l'experiència produeix emoció. Aquest és el cas de Joan Monegal i Castells, que, nascut a Manresa el 14 de maig de 1933, passà a viure amb un any a Sabadell, el 1961 a la Massana i el 1974 a Andorra la Vella. Malauradament va morir jove, el 7 de maig de 1981, amb només 47 anys. Per sort la seva família i part de l'obra continuen entre nosaltres.

La seva formació es va iniciar en l'Acadèmia Miralles de Manresa i es va forjar sota el mestratge dels pintors Joan Vilatóbà i Figols i Màrius Vilatóbà i Ros; també del pintor Antoni Vila i Arrufat, i finalment a l'Escola de Belles Arts Sant Jordi de Barcelona, on va assolir el primer premi de dibuix. L'any 1973 el crític alemany Dr. Blum en digué: "Contemplar els seus quadres és veure a través d'ells un altre prisma cromàtic, l'espiritualitat dels éssers i de les coses sense separar-les del nucli en què es mouen [...] mitjançant transparències i veladures conseguides amb audàcia [...] contribueix amb valors importants a ampliar el camp figuratiu des d'una perspectiva de possibilitats inesperades [...]".

El crític d'art J. Bruguera va escriure, en ocasió de la inauguració de la Galeria Parc, a Escaldes-Engordany, amb la seva obra l'any 1976, una presentació en què el qualificava de pintor de la transparència integradora. En deia: "Si en algun aspecte és jove Joan Monegal és en l'esperit inquiet de recerca, tant en l'expressió temàtica com en la tècnica pictòrica. Monegal plasma al tremp sobre

fusta o guix no sols allò que veu, sinó allò que hi voldria veure, en un intent de penetrar en l'esperit dels éssers, en llur perquè i en llur esdevenir anecdòtic i transcendent alhora.

"La inquietud crítica de Monegal el duu a enfrontar-se amb la realitat, la més atomitzada, amb una actitud filosòfica, especulativa i ètica a la vegada, que transpira en l'anàlisi minuciosa i escrupolosament honesta de les formes. La transcripció pictòrica n'és un nou expressionisme de tons adés brillants, adés tenebrosos –com la mateixa vida– que desemboca en el difícil intent de simbiosi entre l'art figuratiu i l'art abstracte. En aquest itinerari, vers una síntesi expressiva en cada tema sota la temptació constant de la descripció gairebé literària, Monegal es val d'una manera inèdita i reeixida de la tècnica de la transparència cromàtica que li permet d'assolir una integració harmònica dels elements de la composició amb l'ambient que els fa sorgir."

L'any 1979 en J. Simon n'escrivia: "Home de formació clàssica, magnífic dibuixant [...] inquiet, absorbit per l'art [...] home físicament fort [...] intel·lectual nat que li plau passar desapercbut [...]".

Galí en va dir: "[...] sap demostrar que la bona dosificació del color, una intel·ligent situació de les formes i una sensibilitat exquisida a flor de pell però, sempre ben dominada, dóna com a resultat una obra consistent [...]". Segons Lina Font: "Intel·lecte, imaginació i elegància compositiva són les constants de la pintura de Monegal."

Antoni Morell en va escriure l'any 2001, en ocasió

de la seva segona exposició a Andorra, als 20 anys de la seva mort, titulada *L'expressió de la recerca*, organitzada pel Centre de la Cultura Catalana: "[...] fou un creador menjat pel neguit de perfeccionar els seus continguts i els seus continents [...] home ètic i espiritual com el recordo [...]."

La seva discreció va fer que exposés en vida només una vegada a Andorra, però això no el va privar de tenir obra a França i Alemanya i preparar-ne per als Estats Units.

En paraules de Joan Monegal d'una conversa seva amb J. Simon: "El concepte de creativitat és essencial per a mi [...] la meua obra vol expressar l'exploració de les dimensions i els canvis de l'esperit humà i això explicat en un llenguatge propi meu, fet de transferències, de colors i de ratlles i de juxtaposicions [...] La meua pintura la definiria com una revalorització de la figuració. La composició representa actituds simbòliques [...] La meua pintura podria arribar fins a l'abstracció, desmembrant el tema a força de vels [...] no en faig servir més de tres o quatre, perquè correria el risc d'arribar al no-res [...]."

En Joan Monegal va ser, sens dubte, una persona moderna i actualitzada, preocupada pel futur, mirant endavant i no enrere, amb molta energia i perfeccionista en el camí i llenguatge pictòric que va saber trobar i explorar.

Segurament a través de la seva obra, per contrast, va dominar i controlar l'estrès, els nervis i un caràcter que es podria dir indomable. Tota la serenitat i equilibri que es manifesta en la seva obra mostra una contenció fruit i resultat de la doma de

les emocions i l'accés a l'espiritualitat assolida.

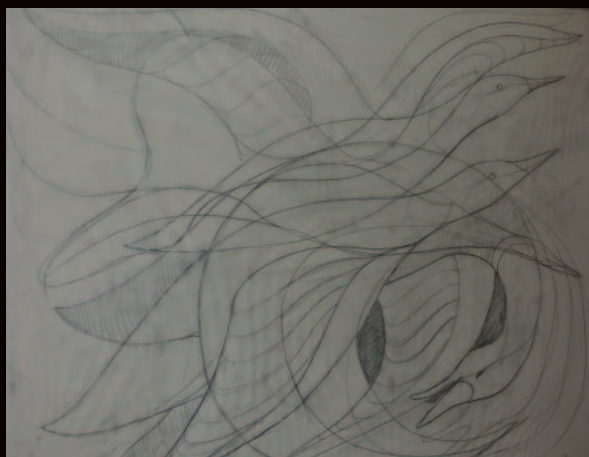
Els seus cavalls ens mostren tota la força i l'empenta indomable de les passions que es poden domar i canalitzar o asserenar plàsticament també a partir de les formes contingudes en les seves transferències i interferències.

Una doma o control que es fa per la contenció estricta i per l'eco difús de la mateixa imatge repetida en uns segons o tercers plans en paral·lel o girades en fora o, al contrari, per via de la fragmentació de la imatge, és a dir reduint la imatge endins d'ella mateixa, en contenir cada fragment una part que es pot identificar com a representativa del tot.

Dibuix i color se'ns ofereixen en una harmonia i simbiosi que potencien l'obra en conjunt, en el pla plàstic i en el conceptual.

Continent i contingut sembla que no poden escapar-se del marc estricte del quadre, tot i intentar-ho. La sensibilitat domada per Joan Monegal i Castells mereix la pena de ser descoberta, redescoberta i recordada perquè és actual i té un llenguatge propi.

Contenir les emocions i passions, observar-les i elevar-les a un nou nivell o estat de manifestació, heus ací un dels reptes humans, d'ahir, d'avui i de sempre, i un dels missatges de l'obra de Joan Monegal i Castells. ■■■

Comunicació i expressivitat

Per Ermengol Puig i Tàpies

“L'expressivitat és present en tot tipus d'art. Alguna manifestació, a més, resulta emotiva.”

El segle XX fou el de l'eclosió i la difusió de la pintura abstracta, no figurativa. Tanmateix, actualment, en l'amplíssim i variat món de les arts plàstiques, ressurgeixen i floreixen noves formes de figuració i... són ben acollides.

Un dels artistes més prolífics i creatius, d'aquell extraordinari i intens segle XX, fou **Picasso**. Per poc que es repassi l'abundosa obra, que sortí dels seus tallers, s'hi constata que patí i exhibí, davant qualsevol estímul visual, una “bulímia” i una “fam”, sempre insatisfetes. Tot ho transformava en quelcom nou, en quelcom orgànic i vital. Aquesta voracitat plàstica, el facultava per a que, en el seu llarg trajecte artístic, fos, i als inicis ho fou, un dels instigadors de la investigació no figurativa.

Abandonà el nou corrent, quan s'adonà que el projecte irremissiblement el conduïa cap a la forma pura i cap a allò absolut. Preferí, això sí, de forma genial, mantenir-se fidel en la investigació i aprofundiment d'allò que en diem humanisme. S'instal·là en sistemes i signes metamòrfics en els quals, d'una manera o altra, s'hi representava la plenitud de la vida. El canvi no és cap raresa ni cap involució: simplement fou un nou desenvolupament de l'essència clàssica.

Vaig conèixer **Joan Monegal i Castells** (1933-1981), però, no l'obra pictòrica. Faig la següent reflexió tenint davant unes reproduccions fotogràfiques. El primer que percebo és que, com altres pintors, ell també fou capaç de anteposar l'aspecte vital i humanístic, a l'exigència merament artística, o dit d'una altra manera: primer la identitat i la idea i, després, l'estil al servei d'aquelles.

Pel poc que he pogut informar-me, sembla que en Joan Monegal, durant la seva formació acadèmica, especialment durant el seu pas per l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi (Barcelona), mostrà sempre una gran capacitat i habilitat d'assimilar els trets definitoris de tots els “ismes”, que acadèmicament li presentaven. Ho comprovo en un bodegó de marcat estil cèzannia i en un aplicat estudiant d'estil montserratí, que el pintor Josep Obiols, havia posat de moda, durant els anys seixanta.

Suposo que, per lleialtat i coherència, encaminà la seva trajectòria professional cap a la recerca i consecució d'un llenguatge propi que, a partir d'una serenor reflexiva i mística, es sustentava en l'humanisme, com en el gran Picasso, però, en aquest cas, malauradament, amb una trajectòria artística curta i, per tant, amb un nombre reduït d'obres.

Les reproduccions que tinc a la vista, siguin acolorides o siguin simplement dibuixades, evidencien que en totes elles ha fet servir els criteris

de basar-se en la seva “veritat” interior i d'anar més enllà de la simple percepció visual de la realitat.

La tècnica del tremp li possibilità treballar molt bé el color, enaltint-lo o cercant-ne subtils. Tant els colors brillants inicials com les posteriors gradacions i transparències continuament les manipula amb connotacions simbòliques: sempre són colors expressius, mai, naturals.

En ser un bon dibuixant, a la línia i al traç, els atorgà un paper determinant en cada obra. Es veu clarament en les estructures anguloses, quasi geomètriques, inicials, però també, en les poètiques i integradores ondulacions posteriors. Les obres les construeix de dins cap a fora i la composició i la disposició en el pla, gràcies a les transparències, sobreposicions, veladures... faciliten transmetre la impressió de moviment simbòlic i de plenitud escènica que, subtilment, comuniquen amb els ritmes de la vida i de les persones. Aquest element constructiu, fins i tot, es detecta en el bust de bronze.

La quotidianitat, que nosaltres vivim, plena d'impressions impactants, de significacions fugisseres i, fins i tot, contradictòries, ens desborda. Certs llenguatges artístics, com el d'en Joan Monegal, eminentment comunicatiu i expressiu, aconsegueixen rememorar la vella aspiració humanista de intensificar i d'enriquir la vida. ■

dissetè Concurs de poesia Miquel Martí i Pol

Fotografies: Servei fotogràfic del Govern

Inés Sánchez, Eva Arasa, David Arrabal, Cristina Gavalvà, Faust Campamà, el ministre de Cultura Albert Esteve, Elena Aranda i Manel Gibert

Albert Esteve, ministre de Cultura

Acta del jurat del 17è Concurs de poesia Martí i Pol

En el dissetè Concurs de poesia Miquel Martí i Pol, instituït amb motiu del Dia mundial del llibre per la Biblioteca Pública, adscrita al departament de Promoció Cultural i Política Lingüística del Govern d'Andorra, els membres del jurat, compost en aquesta ocasió per les senyores Elena Aranda i Eva Arasa, i el senyor Manel Gibert, després d'haver-nos reunit el dia 16 d'abril d'enguany, i d'haver fet la lectura crítica de les 10 obres presentades a la categoria *Poema* i de les 8 obres presentades a la categoria *Recull*, hem acordat aquest veredict.

En primer lloc, el jurat anima els participants a treballar les seves qualitats poètiques perquè ha trobat bones idees i versos inspirats que apunten bones maneres.

Per a la categoria *Poema*, el jurat ha atorgat un accèssit consistent en un lot de llibres al poema núm. 9. És un divertiment sobre el procés de l'escriptura poètica, escrit amb enginy i ironia.

Aquest poema presentat, sota el pseudònim Farre-Grau i titulat *Encara, sense títol* és obra del Sr. Faust Campamà i Pelejà, d'Escaldes-Engordany.

Continuant amb la categoria *Poema*, el jurat atorga per unanimitat el primer premi, dotat amb 200 € i un lot de llibres, a l'obra número 8. Expressa a través d'imatges suggerents la vivència, les sensacions que acompanyen l'evocació de l'absent.

Aquest poema presentat sota el pseudònim La Tecla es titula *Viure com no* i és obra de la Sra. Cristina Gavalvà i Agràs, d'Encamp.

Pel que fa a la categoria *Recull*, el jurat ha atorgat un accèssit consistent en un lot de llibres al recull número 1 titulat *Tan sols moments, solament moments, només moments*. Presenta un dietari poètic, amb una veu fresca, fet de flaixos emocionals jugant amb múltiples formes d'expressió.

Oberta la plica corresponent, l'autora del poema és la Sra. Teresa Bernadó i Planas, de Santa Coloma.

Continuant amb la categoria *Recull*, el jurat decideix per unanimitat atorgar el primer premi, dotat amb 1.000 € i un lot de llibres, a l'obra número 5. Destaca per la qualitat i la profunditat de les imatges que connecten amb una tradició poètica clàssica.

Aquest recull porta per títol *Miratge* i l'ha escrit el Sr. David Arrabal i Carrión, de Canillo. ■■■

Andorra la Vella, 28 d'abril del 2014

Premi Poema Cristina Gavalvà i Agràs

VIURE COM NO

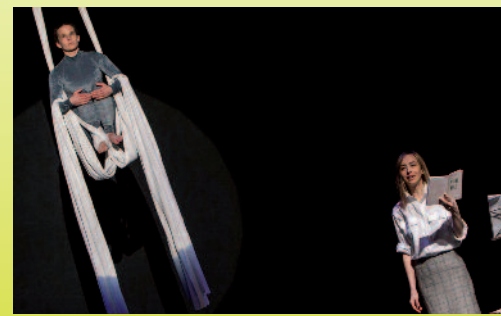
Tres de la matinada
l'absència m'esquerda el son
i a cau d'orella
—traït el pacte propi—
xiuxieuja, subtil, el teu nom.

Quedo, en la negror, immòbil
i les parpelles obertes, clavades
per gotes de sal que corren al torn
refulgint vivències soterrades.
Amb les espatlles feres
l'ànima batega fràgil,
es desploma
dèbil i estèril.
Viu com no vindràs al born.

Assossego l'angoixa en la nit vil
en cercant tes olors fortes:
vull que em dreixin al teu jou
i sols trobo les pells mortes.
Ja amb les mans així suades
el pols tremola fràgil,
es desploma
dèbil i estèril.
Viu com no em diràs el nom.

Ara arrenca al cel el malva,
en mi el dol en aquest jorn.
La claror, molt lluny d'abraçar-me,
mostra el buit des d'aquest pont.

Visc com no et tindrè al còm.

Accèssit Poema Faust Campamà i Pelejà

ENCARA, SENSE TÍTOL

Sempre he volgut, ser poeta,
I guanyar els Jocs Florals,
una espècie d' Ovidi,
però: en CATALÀ !
Ja tinc llapis i paper,
per escriure un poema,
que de fa temps, em roda pel cap
amagat entre neurones,
del meu còrtex cerebral.
Cal trobar les paraules, més belles,
i ordenar-les de forma escaient,
per tal, de transmetre el missatge,
sorgit del sentiment.
És difícil, trobar un guió,
o seguir el fil conductor,
que m'ha de portar,
a descabdellar la trama,
d'uns versos inspirats.
SOS
Muses, fades, elfs, nans
i àngels de totes menes,
què...?, em vindreu a ajudar,
a trobar una dreuera,
per aquest camí de paraules.
“S E R
P E N
T E
J A N T S”
Sinuosament
lliscant,
paper,...
avall.
Doneu-me, un conjur per portar-vos a casa,
que berenarem.
Xerrant del mort i del qui el vetlla,
farem un cafè!
I entre xocolata i galetes,
us demanaré la recepta del màgic xarop.
Que faré un "cocktail" de metàfores,
amb tots els ingredients,
i perquè surti ben ordenat,
ja he exprimit el diccionari,
un "Fabra", revisat.

Premi Recull
David Arrabal i Carrión

MIRATGE

I (Déu)

És en el mateix cor de l'embrió innocent,
dins del primer àtom que va inspirar la vida,
conscient de l'univers que volia néixer,
on vaig obrir els ulls imaginant una terra de muntanyes i llacs.

Les meves mans van aparèixer entre els estels
per donar forma a les flors i al vent,
esculpint les pedres que miraven cap al cel,
elevant-me lluent als llorers invictes.

Amb les llàgrimes d'emoció desbordades
els rius començaren a cantar apassionats,
viatjant més enllà del temps i l'espai,
fins a l'oceà que envoltava el gran arbre.

És des d'aquí dalt on contemplo ple de joia
sortir el jove sol, salvatge i vigorós,
sombrient a la petita lluna que fascinada
mira les constel·lacions que he dibuixat en el firmament.

II (La Humanitat)

Dins dels ulls de la seva tendresa,
abans de contemplar el promès paradís,
les ombres es van amagar sota el glaç de les paraules,
i vam veure caure la nit per primer cop.

Amb l'ànima bevent d'aquella visió,
quiets al mig de l'oceà que es perd en el temps,
un estel va cridar-nos pel nostre nom,
arrossegant milers d'esperits que esperaven veure el sol.

Ens preguntem qui és aquell que va a la cua,
incapaç de brillar com ho fan els altres
Les nostres mans anhelan el batec del seu cor
recordant-nos que visquem a la Terra, no pas al cel.

És en els seus ulls on volem mirar ara
és al seu fruit a qui hem de parlar,
ja que les ombres i la nit també són part nostra,
i dins del foc podem trobar l'estel perdut... ho volem.

III (El Progrés)

He nascut al foc d'altres flames,
amb la veu rugent les cadenes he esgarrat,
elevant-me conscient del poder davant l'absència,
solitari com el llop que molts aprendran a tómer.

Cada record que envolta les vostres vides
són fissures a l'espai infinit que ignoreu,
però el meu alé és fort com la pedra,
com l'acer forjat que fon el gel del camí.

Sense lligams que dictin què fer o què dir,
així comparteixo el nèctar del meu coneixement,
i així us convido a mirar al cel com ho fan els déus,
des de dalt, amb arrogància i impunitat.

Sense por a les vostres mirades camineu,
doncs sóc la llum del sol, de la lluna i del firmament,
de la pluja, del vent, de la terra i dels somnis,
de les llàgrimes que mai no plorareu.

IV (Déu al Progrés)

Tu, que vens del més obscur desig,
que crides llibertat dins de la presó que has construït.
Tu, fill de les flames i la mentida,
dibuixes un camí que condueix a l'oblit i a la por.

Senyales amb crueltat,
dictant les normes que jo mai no vaig imaginar,
llençant a la foguera tots els fruits
fent que ells mengin terra i sal.

Portes la multiplicació
mentre minva l'esperança.
Tot passa ràpid davant dels teus ulls,
quedant enlluernats per una il·lusió.

Has fet de la mentida la veritat
dins d'un món que abans era d'ells,
parles amb la seguretat de l'inseguir,
amb la franquesa del miserable.

V (El Progrés a Déu)

Atura't a escoltar com em criden,
com fan seus els focs que reclamen el teu tron.

És fàcil parlar quan ets la llum;
jo els he donat aquest poder.

Ara mira, contempla el meu món,
una espurna en l'obscuritat.
Sense sofriment no hi ha plaer;
els ullals també serveixen per riure.

Ja no cal esperar gaire,
la fi del teu regne ja s'ha escrit.
Sobre les teules dels temples oblidats
la meva fúria creix per segellar el punt final.

Escolta el teu crit,
dóna'm el plaer de la teva caiguda,
i mira com els meus estels
trenquen la lluentor dels seus ulls.

VI (El Progrés a La Humanitat)
I ara sueu, sagneu, ploreu, crideu,
la meua veu trençarà el vostre cor,
una ferida oberta sagnant
llàgrimes dels vostres germans.

Pares de fills orfes oferint sacrificis,
a l'altar corrupte del vostre esperit,
doncs de la boca que obriu surt la por
la cobdícia, la luxúria, l'orgull i la mort.

Camineu sense parar per aquest pont,
i mireu a dreta i esquerra, a dalt i a baix,
sentiu l'opressió de la caiguda i lluiteu,
feu fora del camí la vostra humanitat.

Jo sóc el foc que crema les ànimes,
sóc la nit obscura que us fa cridar,
sóc la fam insaciable dins del vostre cap,
sóc el passat, el present i el futur.

VII (La Humanitat a Déu)

On som? On ets? Qui som?
El nostre món ha desaparegut
dins les cendres que es desprenen
de les nostres malmeses mans.

No veiem el camí, no sentim la teua veu.
Atrapats sota les muntanyes enfonsades,
ofegats pels rius desviats del seu curs,
la nostra pell es torna sorra escampada pel vent.

Déu, que coneixes la nostra caiguda,
hem trencat la paraula de l'amor.
Volent veure més enllà de l'horitzó
vàrem oblidar la profunditat de la por.

Arriba l'hora de pagar pels errors,
de tancar els ulls consumits pel foc.
Somiar en el més llunyà dels estels
ens condemna al més proper dels inferns.

VIII (Déu)

Envoltat pel silenci i la nit,
assegut davant d'aquesta làpida freda i grisa,
els records escapen del meu esperit
creuant el buit que queda a la meua mirada.

Preguntes sense resposta cremen encara,
respostes que mai no podré rebel·lar,
com les darreres notes d'una trista melodia
d'un piano que perd l'última corda.

Van passar les llargues edats,
com onades en un mar infinit,
però el vent que devia ser jo
per desídia va deixar de bufar.

Potser no vaig escoltar amb prou atenció,
potser massa llum és com estar a les fosques.
Potser no tota la veritat és real,
potser la realitat és absurda mentida.

IX (L'Univers a Déu)

Imagina una guspira,
el batec d'un sol cor...
Escolta dins del buit...
sí... és la seva veu.

Fi.

Ordino, un amfirió de luxe per al 33è Aplec de Cant Coral

de la Zona Nord de les Terres de Lleida i el Principat d'Andorra

Per Teresa Ventura i Guasch

El diumenge 18 de maig Ordino va reafirmar-se com la capital de la música sense fronteres amb motiu del 33è Aplec Coral, del qual el Principat d'Andorra ja havia acollit d'altres edicions, entre les quals el 32è Aplec, desenvolupat a Andorra la Vella i Sant Julià. L'Aplec Coral d'aquest 2014 ha permès a la Coral Casamanya integrar-se i formar part de la Federació Catalana d'Entitats Corals, que aplega més de 500 formacions d'arreu dels països de parla catalana, que inclouen el Principat d'Andorra.

Tal com va dir en el seu parlament la cònsol menor d'Ordino, Consol Naudí, la paròquia es va vestir de gala amb la recepció oferta per l'Esbart Dansaire de les Valls del Nord, dirigit per la Sandra Tudó, amb una excel·lent interpretació a la plaça Major quan el rellotge antic de l'Església va marcar l'inici dels actes, a les 10.30 h del matí. Van ballar, entre d'altres, les danses típiques del país, on va destacar el *Ball de la promesa*.

Seguidament, els timbalers de la Colla de Diables d'Andorra van obrir la *passacaglia* pels carrers del poble mentre marcaven el recorregut als més de tres-cents cantaires que es van aplegar a la trobada. El bon temps i nombrosos ordinencs van acompanyar amb gentilesa l'itinerari dels cantors en els principals espais, com els jardins de la Casa Museu Areny Plandolit, així com els jardins de la Casa Rossell i els de la Casa Pairal. Escenaris naturals que van donar vida pròpia a les diverses interpretacions corals de dins i fora del país.

En primer lloc va cantar a la plaça Major l'Andorra Gospel Cor, de la Massana, un grup de formació recent dirigit per Marcel Estornell. Seguidament, a la plaça de l'Oficina de Turisme, els Internationl Singers, acompanyats de la pianista Marina Vallcorba i dirigits per Toni Gibert, van cantar *Touridion*, del compositor Pierre Attaignant (llibretista del rei), del segle XVI. En segon lloc van interpretar *Hamba Lulu*, un cant tradicional zulu (grup ètnic de Sud-àfrica).

La Coral d'Escaldes-Engordany, acompanyada al piano de la Maria Preibsch sota la direcció de la professora Teresa Vidal, va interpretar el *Vals mariner* de Libori i l'*Hallelujah* de Leonard Cohen. El canadenc Cohen també és conegut com a poeta, cantautor i fins i tot ha escrit diversos llibres.

Seguint l'itinerari marcat pels organitzadors en cada un dels espais emblemàtics, seguidament, a la placeta Pajó, la Coral Rocafort dirigit pel mestre Óscar Sánchez va interpretar *La barca xica*, una havanera de J. M. Roglan (1946-2012). Roglan va ser un gran impulsor de la cançó popular catalana. En segon lloc, la Coral Rocafort, aquesta vegada dirigit pel director titular, el mestre Daniel Areny, va interpretar *Les Valls d'Andorra*, una sardana composta l'any 2009 per V. Tort i S. Beltran, amb l'arranjament per a coral de l'Óscar Sánchez i Cazorla, director adjunt de la mateixa coral.

A la mateixa plaça, la coral SAAS Qui Canta? dirigit per Óscar Sánchez, va interpretar *Go down, Moses*,

un negre espiritual, i *The caravan of love*, una composició del gènere indie-rock composta pel grup anglès The Housemartins.

Als jardins de la Casa Rossell van escoltar la coral La Lira, de Torres de Segre, dirigida per Ramon Curco. Va cantar *My way*, de C. François, i *Sóc de l'Oest*, un himne de les Terres de Ponent de David Esterri. Aquest autor català, poliinstrumentista de corda, entre d'altres obres ha versionat –o millor dit s'hi ha inspirat– el *Cant de la Sibila* per compondre una obra simfònica i coral que recentment s'ha estrenat a la Seu Vella de Lleida i a Weimar, respectivament.

La coral Signum de la Seu d'Urgell, dirigida per Rafel Llobet, va oferir *El meu avi*, d'Ortega Monasterio, i una altra peça composta per Mn. Salvador Ritort i Faus (1888-1955). Ritort, nascut a Castellciutat, va ser deixeble de Mn. Enric Marfany com a organista a la catedral de Santa Maria d'Urgell i és autor d'un gran nombre d'obres de música sacra (misses, esponsoris, cantates, etc.).

Després, als jardins de la Casa Pairal, va fer la seva intervenció la coral Sant Antoni de la Massana i la coral Sant Miquel d'Encamp, ambdues dirigides pel mestre Xavier Martín. La coral Sant Antoni va oferir *La vida és bella*, composta per l'italià Nicola Piovani (pseudònim d'Ennio Morricone). Morricone, director d'orquestra, pianista i compositor, el 1998 va guanyar l'Oscar a la millor banda sonora de la pel·lícula del mateix nom, dirigida per Roberto Benigni.

A continuació la coral Sant Miquel d'Encamp va cantar la catalana *La Marieta de l'ull viu* de C. Pérez Martínez, arranjada pel mateix Xavier Martín.

La Coral Pontisicana de Ponts, dirigida per Narcís Cercós, va presentar *Goodnight, well it's time to go*, de Calvin Carter i James Hudson, arranjada per Robert Sund.

En segon terme van interpretar *Bourrée for Wolfgang Amadeus*, un tema original de Leopold Mozart (1719-1787), que va dedicar al seu fill Amadeus. (La *bourrée* està inspirada en una dansa d'origen folklòric francès del segle XVII.)

Després, els jardins del Museu Casa d'Areny Plandolit van acollir la coral convidada, que va ser la Coral Espluguina, dirigida per Xavier Morgades i que va cantar *Ahir*, (*Diguem no!*) de Raimon, harmonitzada per Albert Roldan. Seguidament van interpretar *Riu avall*, d'Els Esquirols, un grup català de música folk.

Va seguir l'Orfeó Andorrà, dirigit per Josep Puig, que va interpretar *Bon Menú*, amb la música de l'alemany Carl Friedrich Zöllner (1800-1860). Zöllner era un important compositor i director de cant coral.

En segon lloc l'Orfeó Andorrà va cantar la cançó folklòrica veneçolana *Alma llanera*, composta per Pedro Elías, que es va inspirar en un text de Rafel Bolívar del llibret d'una sarsuela. Per la seva gran popularitat, aquesta cançó va ser considerada *el segon himne* de Veneçuela.

Finalment, la coral amfitriona, la coral Casamanya, va sortir a cantar a la balconada principal de la Casa Museu Areny de Plandolit, dirigit des del carrer per

la Marta Gangonells, i amb la col·laboració del percussionista Ricard Vicente van interpretar *Siyahamba*, un cant tradicional zulu.

Per acabar, ja a l'entrada de la Casa Areny Plandolit va cantar *Ma llibertat* de l'egipci Georges Moustaki (1934-2013). El 2011, Marina Rossell va gravar les seves cançons més conegudes, adaptades al català per Lluís Llach i Víctor Obiols.

Va concloure el migdia una cantada conjunta de totes les corals a la plaça Major amb el *Cant de la senyera*, escrit pel poeta Joan Maragall (1860-1911).

Ja a la tarda, l'Auditori Nacional va acollir els actes més protocol·laris, que es van iniciar amb el Grup Artístic d'Ordino. Seguidament els parlaments de la cònsol menor, Consol Naudí, i de la presidenta de la Federació Catalana d'Entitats Corals i altres personalitats, que van lliurar les llaçades que com és tradicional es col·loquen als estendards de cada una de les corals, que així passen a formar part del seu currículum musical.

A continuació va tenir lloc el *Concert de cant comú*. El públic va omplir l'Auditori Nacional per escoltar les veus conjuntes, dirigides cada obra per un diferent director. Entremig de cada cant, el poeta convidat Fidel Gangonells va recitar un poema curt.

Entre les cançons interpretades conjuntament s'ha de destacar el *Cor dels esclaus* de l'òpera *Nabucco* de Giuseppe Verdi (1813-1901), *Bonica Andorra* del mestre Joan Roure i Jané (1921-1990) fundador de l'Orfeó Andorrà.

L'evocació del Pirineu, de la sarsuela *Cançó d'Amor i de Guerra*, amb lletra de Josep Capdevila i música de Ricard Martínez i Valls.

La tradicional alemanya *Cant de vesprada i d'adéu* 1492: *The conquest of paradís*, de Vangelis, etc.

Finalment, Naudí i la presidenta de la Coral Casamanya van entregar els obsequis a cada director de les corals, així com a Montserrat Cadevall, presidenta de la Federació d'Entitats Corals que alhora va fer entrega a la Coral Casamanya de 200 partitures de cant coral.

Es va cloure la diada amb el cant conjunt de l'*Himne d'Andorra* i el cant tradicional *És l'hora dels adéus*. Un tema d'origen irlandès que forma part dels himnes cristians que s'han transmès a través dels espais, els esbarts i les corals d'arreu.

S'ha de constatar una vegada més, que "en la música i el cant, no hi ha mai fronteres". ■

L'Andorra Sax Fest

Fotos Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella

Per Efrém Roca i Gayete

L'Andorra Sax Fest és un projecte de gran repercussió en el món saxofonístic que té com a principal objectiu la dinamització de la formació del saxo mitjançant l'organització de *masterclasses*, *workshops*, conferències, exposicions, concerts i concursos.

En dues edicions anteriors hem pogut gaudir dels concerts de figures tan rellevants del món saxofonístic com Llibert Fortuny, el Quad Quartet, l'Ensemble de Saxòfons de l'Esmuc, SAX 3+1, Mariano García, Nacho Gascón, Joan Martí-Frasquier, Henrique Portovedo, Vincent David, Philippe Braquart, Christophe Grèzes, Vigoroux, Takahiro Mita, Chamad Quartet, Les Désaxés, David Lara, Smooth Jazz Duo, Quatuor Morphing i Kammart Orquestra.

En la segona edició, es va dur a terme el I Concurs Internacional de saxòfon d'Andorra, en què quaranta participants d'arreu de tot el món van poder gaudir d'un esdeveniment molt ben organitzat i d'un país amb unes qualitats que enamoren el turista.

En la seva tercera edició, el 2015, del 6 a l'11 d'abril, es pretén consolidar encara més aquest projecte com a referent mundial saxofonístic.

Podrem gaudir d'una setmana dedicada al saxo en què podrem veure primeres figures mundials, i un concurs que atrau músics de tot el món. ■

L'Esbart Santa Anna presenta l'espectacle "Les bruixes d'Engolasters" al Prat del Roure

Per Teresa Ventura i Guasch

El dissabte 19 de juliol l'Esbart Santa Anna d'Escaldes-Engordany va presentar el seu nou espectacle, basat en la llegenda de *Les bruixes d'Engolasters*. L'obra es va escenificar a la sala principal del Prat del Roure i va tenir la presència de les autoritats parroquials així com del cap de Govern, Antoni Martí, i del síndic, Vicenç Mateu, ambdós residents a la parròquia escaldenca.

El president de l'esbart, Josep Martín, va fer la introducció a l'espectacle, que es va desenvolupar amb una gran estètica coreogràfica i la dansa, amb la música composta per la Brigit Garcia. El públic va aplaudir el contrast entre els diferents personatges de la llegenda que vivien en dos mons diferents. Una llegenda que dona protagonisme al poder de les bruixes d'Engolasters i la difícil convivència amb els camperols que a l'edat mitjana, vivien a l'entorn del "llogaret aixecat a les ribes d'un llac anomenat Engolasters, enmig d'una muntanya a l'empar d'un paisatge tan bell com místic", com textualment deia el programa de presentació de la nit de dansa al Prat del Roure.

En l'espectacle, que està realitzat en diferents escenes, ballades pel cos de dansa de l'Esbart Santa Anna, hi van participar una vintena de membres de l'esbart, que incloïa la presència a l'escenari de la també compositora de la música, Brigit Garcia. El cos de dansa està format per Ona Arias, Núria Barquín, Xavi Cambeiro, Glen Cería, Jessica del Pozo, Enric Garcia, Patrick Gómez, Ivan Gómez, Mònica Guasch, Anna Isidoro, Paulí Laveña, Lúcia Maïllo, Judit Martín, Lluís Martín, Núria Martín, Rafa Martín, Laura Mas, Noemí Pedricó, Xavier Pérez, Raquel Pintos i Marc Rodríguez. Tots sota la direcció artística d'Ivan Betancourt, que també va dirigir les diferents coreografies. Així mateix l'actuació de l'Esbart Santa Anna va comptar amb l'ajudant de direcció Rafa Martín i els llegidors Xavi Andorrà, Xavi Ferris i Paco Martínez. La il·luminació va anar a càrrec de Bernat Lluñell.

Recuperant la llegenda, en una de les escenes principals, les bruixes es reunien a la llum de la lluna

per celebrar els aquelarres, destinats a alliberar l'amargor del cor dels habitants d'Engolasters que s'havien tornat molt durs a causa de la cruïlla de la vida a muntanya, on el fred i la neu cobrien el seu hàbitat bona part de l'any. Durant una càlida tarda, quan els vilatans menjaven reunits, després de treballar tot el matí als seus camps, va aparèixer el líder de les bruixes vestit de captaire pidolant un tros de pa per fer-se passar la gana. Va rebre mostres d'egoisme i una burla cruel cap a la seva pobresa. Sols va haver-hi una parella de nuvis que van voler compartir amb aquell personatge el seu pa i el seu vi.

En resposta a la poca solidaritat d'aquells camperols, el bruixot, vestit de fals captaire, va fer transformar el cel blau en fosca nit i alhora va començar a ploure amb tanta força que en poc temps el llac va anar creixent mentre s'emportava al fons de les seves aigües a tot el llogaret i la seva gent. Quan va tornar a sortir el sol, només restaven vius la parella de nuvis com a supervivents i únics testimonis d'aquell malefici.

Un testimoni que els va permetre transmetre la llegenda de les bruixes d'Engolasters de generació en generació mitjançant la transmissió oral, la vida d'aquells avantpassats camperols que l'Esbart Santa Anna ha sabut reinterpretar d'una forma magistral. Així ho han demostrat una vegada més, i això dona fe que l'aportació del seu treball dia a dia els apropa a un públic fidel, que va omplir de gom a gom el Prat del Roure d'Escaldes-Engordany, en un acte que constitueix l'avantsala de la festa major, per Sant Jaume i Santa Anna (25 i 26 de juliol).

Finalment, s'ha de dir que en acabar la representació es va fer l'entrega dels pins d'or als ballarins amb més de vint anys al cos de dansa de l'esbart. El president va agrair la feina als altres col·laboradors de l'espectacle que darrera de les bambolines aporten tasques tan importants com la confecció del vestuari, perruqueria, etc., ja que sense el seu suport no hauria estat possible presentar un gran espectacle i fer reviure la llegenda. S'ha de concloure que la nit de *Les bruixes d'Engolasters* interpretada per l'Esbart Santa Anna va captivar el nombros públic que va assistir a la vetllada. ■

Grup de Folklore Casa de Portugal

Per Jose Luis Carvalho

El Grup de Folklore Casa de Portugal al Principat d'Andorra va ser fundat l'1 de maig del 1996 per un grup de residents portuguesos residents al Principat. El dia 5 d'octubre de 2013 va presentar i aprovar els seus estatuts i un any després, el dia 5 d'octubre, va inaugurar la seu social, un espai nou de cultura i retrobament situat a la carretera de la Comella núm. 10 a Andorra la Vella, on els membres poden assajar els cants i danses del nord de Portugal.

Els prop de 60 membres que integren el grup van participar en diferents trobades de folklore a Andorra, com a referent de la cultura portuguesa al Principat i, al mateix temps, durant els divuit anys d'existència van portar el seu treball de representació a països com Espanya, França, Portugal, Luxemburg, Suïssa i Mònaco.

Des de l'any 2006 són els promotors de les Janeiras, tradició lusitana que anuncia durant el mes de gener, de casa en casa, l'any nou. Visita especial a la catedral de Santa Maria d'Urgell amb presència de l'arquebisbe Joan Enric Vives, així com a institucions de solidaritat i establiments

comercials andorrans i portuguesos. Aquell mateix any, amb la col·laboració de l'Ambaixada de Portugal a Andorra, van inaugurar una exposició retrospectiva titulada *Una dècada de cultura i amistat*.

Anyalment, el mes de maig, amb motiu de l'aniversari de l'agrupació, realitzen el seu festival de folklore i des del 2007 organitzen el Festival de Folklore Ibèric – Principat d'Andorra, un esdeveniment consolidat que té la participació de grups d'Espanya, Portugal i Andorra.

Fruit del treball de recerca, representació i preservació de la cultura portuguesa a les Valls d'Andorra, l'any 2007 van ser finalistes del guardó "Andorrans de l'Any, atorgat per *El Periòdic d'Andorra*, a l'apartat cultural.

El 2011, amb motiu del 15è aniversari, el Grup va realitzar en els llocs més emblemàtics del Principat un important treball fotogràfic sobre les tradicions del nord de Portugal a inicis de segle XX amb el nom *Mosaics d'una cultura* i les exposicions van ser presents a Andorra la Vella, Pas de la Casa i Vila Praia de Âncora (Portugal).

Amb dos treballs discogràfics editats els anys 2001 i 2006, el mes d'octubre van presentar el tercer treball discogràfic, enregistrat íntegrament a l'Auditori Nacional d'Andorra, amb la col·laboració del Govern d'Andorra i amb el patrocini del Grup Nova Constructora.

El seu treball etnofolclòric va ser reconegut el 20 de gener del 2013 amb el guardó d'institució de mèrit, reconeixement atorgat pel municipi de Viana do Castelo, en sessió solemne amb motiu de les celebracions del 165è aniversari d'elevació de Viana do Castelo a ciutat.

El mes de maig de 2013, el vestit regional portat per les noies del grup va servir de base perquè el pintor Àngel Calvente recreés en l'entorn d'una església andorrana la pintura que serviria de base de l'emissió filatèlica de correus espanyols "Diversitat andorrana – població portuguesa", de responsabilitat del ministeri de Cultura i del Museu Postal del Principat d'Andorra.

El mes de juliol passat van recrear a la plaça Guillemó, amb la col·laboració del comú d'Andorra la Vella, el primer mercat tradicional portuguès, conegut com a Feirão, en què van presentar cinc zones temàtiques per mostrar tradicionalment l'artesanía, la gastronomia, la música i la dansa en un espai privilegiat del Principat d'Andorra.

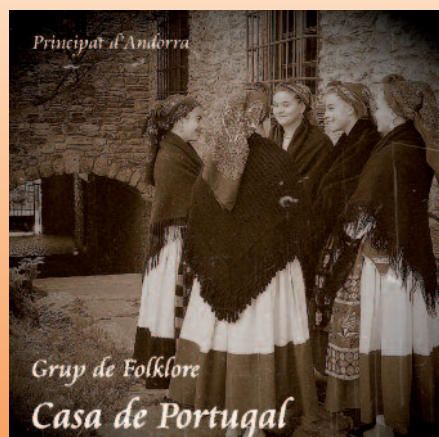
Diumenge 5 d'octubre el Grup de Folklore Casa de Portugal va fer la presentació del nou treball discogràfic, commemoratiu del 18è aniversari. Aquest treball musical, el tercer del grup, va tenir la col·laboració dels cantaires i músics que, a final del mes de maig, van enregistrar a l'Auditori Nacional d'Andorra les peces que componen el CD, amb la col·laboració del Govern d'Andorra.

De la mà del conceptuat cantautor andorrà Jordi Botey, es van enregistrar els dotze temes que componen el CD i Lluís Parisé va ser l'encarregat de la masterització i els arranjaments. La producció va ser a càrrec de Portal Musica Management i el grup va gaudir també del patrocini de l'empresari José António Costa, propietari del Grup Nova Constructora.

El CD es presenta en format vinil i el disseny gràfic, d'estil antic, proposa a la portada la recreació d'una trobada de *lavadeiras* als jardins del Museu d'Areny Plandolit a Ordino.

Tots els divendres els membres del Grup de Folklore Casa de Portugal es reuneixen a la seva seu social per assajar i mantenir viva la cultura tradicional portuguesa al Principat. ■

Grup de Folklore Casa de Portugal
Carretera de la Comella, 10 B
AD500 Andorra la Vella
gfcasaportugal@andorra.ad

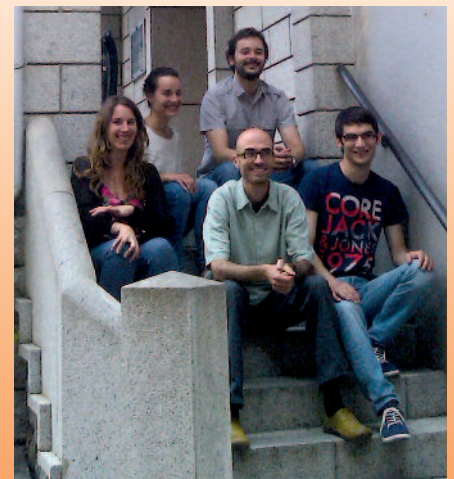
El Festival internacional d'orgue va celebrar el quinzè aniversari amb ple absolut

Per Ignasi Ribas i Taléns

Prop de mil persones van omplir l'agost passat les esglésies d'Andorra en la quinzena convocatòria del Festival internacional d'orgue. Aquesta edició va estar marcada pel ple absolut de les esglésies d'Andorra la Vella, Escaldes-Engordany i la Massana, i es va arribar en alguns casos al límit d'aforament.

La quinzena edició del Festival internacional d'orgue del Principat d'Andorra va centrar el repertori en la música d'Itàlia, Alemanya i Espanya amb diverses agrupacions a duo, quintet i orgue solista. Els concerts, amb **Ferruccio Bartoletti** (*Aires barrocs i romàntics: de J. S. Bach a César Franck*), el grup **Ministriles de Marsias** (*El baixó en el repertori renaixentista*), el duo format per **Giuliana Maccaroni i Martino Pòrcile** (*La gran tradició operística italiana*), **Juan de la Rubia** (amb la projecció de *Faust*, de F. W. Murnau, 1926) i finalment el concert de clausura amb **Aaron Ribas** i el **quartet de corda de l'ONCA Bàsic** (*Camins de la simfonia alemanya*), van crear un interès sempre creixent i van estar molt ben valorats pel públic. Així, vam poder gaudir de música des del més primerenc renaixement fins a la més radical actualitat amb les improvisacions que han deixat un emotiu record en el públic del festival.

La valoració des de l'organització va ser molt positiva. S'ha apreciat un augment considerable de públic jove, que s'ha sumat a la tradicional assistència de turistes i residents. El públic va seguir amb gran interès i continuïtat les diverses

Quartet ONCA Bàsic i Aaron Ribas

Agrupació Musical Art i Torb

Una vida dedicada a l'acordiό

Per Roser Palomero i Vendrell

L'acordiό... què podria dir-ne? Ha estat tot el que ha mogut la meua vida: concerts, concursos i finalment l'ensenyament; vet aquí com tota la riquesa d'aquest instrument i la seva màgia es varen apoderar totalment de la meua vida.

Un dia, quan només tenia 6 anys, els meus pares me'l van presentar i em van dir que aquell objecte, que per la seva forma jo pensava que era un aparell de ràdio, seria el meu futur; i així va ser com, de mica a mica, a força d'estudi, el vaig anar coneixent i, sobretot, estimant.

Al començament, mentre es desenvolupaven, aquella sonoritat anava entrant d'una manera discreta però ferma; anava descobrint aquell instrument i el seu so m'anava captivant. Amb el pas del temps i dels cursos acadèmics, gaudia de noves experiències i cada cop em fascinava més. En un moment donat una persona em va introduir dins la cultura de les trobades d'acordions del Pirineu, i en aquestes trobades vaig descobrir tota una altra aplicació d'aquest instrument i un nou ventall de recursos improvisatius, alhora que vaig entendre per què aquella gent de muntanya estima l'acordiό en els moments de solitud, allí, mentre el seu ramat pastura.

Més tard, quant ja estava formada com a acordionista, el destí em va portar a conèixer una altra manera d'entendre l'acordiό. Vaig ser convidada a impartir unes *masterclass* al conservatori de Praga i allà, en contacte amb els meus col·legues, vaig descobrir un nou repertori que implicava una nova manera d'interpretar la música. Vaig aprendre a tenir cura dels mínims detalls, de què implicava per a ells la direccionalitat del fraseig i el nivell adequat per a l'ornamentació, la dinàmica en relació amb el gruix harmònic; tantes i tantes coses que vaig voler assimilar per poder-les ensenyar a la meua escola.

Els fabricants que he tingut l'oportunitat de visitar han demostrat estimar profundament l'instrument. A més de donar-me les explicacions comercials corresponents sempre les han il·lustrat amb exemples i demostracions per poder entendre la

complexitat del mecanisme purament artesà i les combinacions de veus —a partir de les diferents llengüetes— en constant evolució i investigació. El perfeccionament del cor de l'instrument —la manxa— els du a canviar-ne a conveniència la capacitat volumètrica o especular amb nous materials. L'estudi de l'ergonomia de les mans, les funcions diferents de la dreta i l'esquerra els duen a innovar i a construir models nous amb millores dia a dia. L'acordiό és, doncs, un instrument que produeix el so en fer passar per una llengüeta metàl·lica l'aire que s'insufla amb una manxa. En funció del nombre de llengüetes que actuen alhora, podem obtenir veus diferents, que els acordionistes anomenem registres.

Si parlem dels diferents tipus d'instrument, diria que cada un és un món diferent.

El diatònic, aquest que tant ha acompanyat i acompanya la gent de les muntanyes, és un acordió petit, perquè no pesi massa. Els seus sons es caracteritzen perquè fan diferents notes en funció si la manxa s'obre o es tanca. Això fa que el nombre de botons sigui especialment reduït. Aquesta característica ha condicionat en gran mesura les cançons populars i els balls.

El cromàtic és una mica més gran. La mida pot variar en funció de la quantitat de notes a la mà esquerra. Ambdues mans porten botons i la mà dreta segueix l'escala cromàtica. Aquesta característica li dona una gran agilitat per interpretar obres que requereixen molta velocitat, com ara els valsos *mussette* amb tots els seus ornaments.

L'estàndard, igual que el cromàtic, és més o menys gran en funció de la botonera de la mà esquerra. La dreta segueix la disposició de les tecles del piano i, igual que el cromàtic, pot tocar tot tipus de peces. Aquesta disposició de teclat a la mà dreta fa que no pugui tenir mai una agilitat tan gran com la del cromàtic. Això no obstant, i per la mateixa raó, el seu aprenentatge és més ràpid i intuïtiu.

Cal parlar, també, del sistema Bayan.

Aquesta variant d'acordiό neix a Rússia i representa tota una revolució quan arriba als nostres països llatins i a les seves fàbriques. A la botonera de la mà esquerra, que en els altres models està ordenada en sistemes de quintes i terceres, s'hi afegeix, ara, la continuïtat de les notes —tons i semitons— de la mà dreta. Això vol dir que una mà és continuació de l'altra, amb les mateixes característiques sonores, igual com si tinguéssim tot un teclat desplegat. Representa un gran avantatge al moment d'interpretar música polifònica dels grans compositors contrapuntístics del barroc, com ara Soler, Bach o Scarlatti.

Voldria afegir moltes coses però no em vull estendre més en aquest article. Per a mi tot seria poc perquè, tal com he dit al principi, l'acordiό ha estat el meu gran referent. Ha estat present en tot el que he fet, i tota la meua vida està dedicada a fer arribar, a qui els vulgui apreciar, la bellesa d'aquest instrument i l'encant dels seus sons. ■■■

Concert de Ferruccio Bartoletti

Ferruccio Bartoletti

Orgue de Sant Esteve, façana

propostes ben diferenciades dels cinc concerts del festival.

A través de les donacions voluntàries fetes en les col·lectes dels diversos concerts, el Festival internacional d'orgue del Principat d'Andorra va recollir la quantitat de 1.997 euros, que es van distribuir entre les entitats assignades en cada cas. L'Arxiprestat d'Andorra i la Fundació Crèdit Andorrà, organitzadors del festival, agraeixen al públic la seva assistència i fidelitat, i també el suport de totes les institucions que han fet possible la realització d'aquest festival: el Govern d'Andorra, els comuns d'Andorra la Vella, Escaldes-Engordany i la Massana; l'Ambaixada d'Espanya i els mitjans de comunicació, que, amb la seva col·laboració, han ajudat a divulgar-lo. ■

Una cita musical sense fronteres, Concert de Santa Cecília 2014

Per David Sanz i Badenas

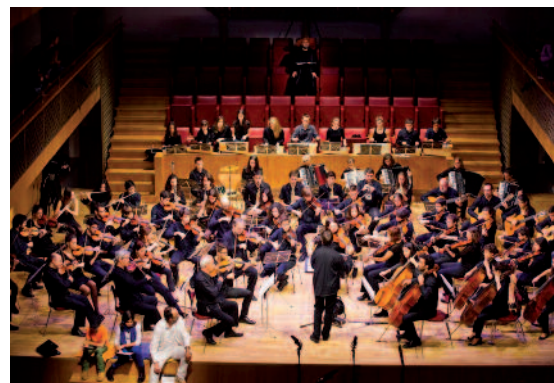
El 16 de novembre passat es va realitzar el tradicional Concert de Santa Cecília, organitzat per la Fundació ONCA (Govern d'Andorra i Fundació Crèdit Andorrà) a l'Auditori Nacional d'Andorra, a Ordino. Aquest concert, cita tradicional per als amants de la música, ha estat protagonitzat des dels inicis per l'ONCA i per les orquestres (infantil i juvenil) de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella. Aquesta cita té, sota el meu parer, una doble funció: en primer lloc, conèixer de prop la producció artística de l'ONCA a través del seu repertori, i posteriorment la inclusió de joves músics estudiants del Principat, fet que els permet viure i conèixer l'experiència de tocar amb músics professionals sota un context també professional: el concert.

La voluntat del patronat de la Fundació ONCA ha fet que el Concert de Santa Cecília d'enguany tingués un relleu especial. La més que notable participació, per primer cop, dels membres de la Jonca i dels joves músics provinents de diverses escoles de música del Principat (Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, Escola de Música del Comú d'Escaldes-Engordany, Escola Harmonia i Espai de Música Moderna) va propiciar un conjunt instrumental inaudit i que va argumentar amb escreix el subtítol del mateix concert: *una orquestra sense fronteres*. Guitarras, metal·lòfons, acordions, trompetes, clarinets, flautes i saxòfons es van unir al cos de corda habitual de l'ONCA i la Jonca per omplir la totalitat de l'escenari amb prop de vuitanta artistes i fer palès que, amb voluntat, la música en sentit ampli, és totalment viable al Principat.

El concert es va iniciar amb les dues formacions andorranes de corda i la interpretació de tres obres de compositors de referència indiscutible del gran repertori per a orquestra de cordes, com Mendelssohn, Piazzola o Holst, amb un viatge per diferents estils musicals des de final del segle XIX fins a gairebé el segle XXI.

Acte seguit, la interpretació del conte *L'Aina, en Roc i els quatre elements*, amb text de David Puertas i música d'Albert Gumí, van distingir la vetllada, en un espectacle que va mantenir absorbt el públic assistent i que va produir una comunió ferma entre públic, narrador, actors i músics. La direcció musical del conte, a càrrec del compositor, clarinetista i director Albert Gumí va permetre un treball d'alt interès pedagògic i musical per als alumnes i membres de l'orquestra, a més de generar una interacció fantàstica que també es va poder transmetre a l'escenari amb el goig del públic.

Cal felicitar la implicació de tots els agents participants per la seva dedicació i professionalitat, especialment els alumnes de les diverses escoles –una experiència inoblidable per a ells– i, evidentment, els organitzadors, que han fet possible aquest acte musical de qualitat. Amb eines i suport, l'activitat musical del Principat seria altament beneficiosa per al propi país. De la mateixa manera que el guardià del conte *L'Aina, en Roc i els quatre elements* lluita per mantenir la unió dels quatre elements en benefici d'una estabilitat, la unió musical que es va produir el 16 de novembre passat no pot quedar en un record, també s'ha de lluitar per un benefici musical d'estat. ■

Marta Ferreira i David Sanz

Presentació de la revista Àgora números 25 i 26

El 20 de novembre del 2014, a la Sala d'exposicions del Govern es va presentar la revista Àgora .

Conté un monogràfic sobre el disseny a Andorra, Alt Urgell i Cerdanya, i l'homenatge a Joan Riera i Simó, i va ser editada amb el suport del ministeri de Cultura i del Comú d'Andorra la Vella.

L'acte es va acompanyar d'una intervenció musical a càrrec de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, amb els temes:

* Rondó op. 34 en Sol Major de F. Carulli, a càrrec de Marta Ferreira i David Sanz, guitarra.

* Concert per a flauta en Sol M de G. Ph. Telemann - 1r i 2n moviment, a càrrec de Perancha Domingo – flauta, Jordi Roig i Ariadna Daza - violí, i Olga Palou – violoncel.

Albert Esteve, ministre de Cultura i Àngels Mach, presidenta de la Societat Andorrana de Ciències secretariat Àgora Cultural 2014, van dur a terme els parlaments de la presentació. ■

Albert Esteve, ministre de Cultura, durant el seu parlament

Enric Palmijavila, el ministre de Cultura Albert Esteve, Maria Elena Riera i Mossèn Ramon

Àngels Mach presentant l'acte

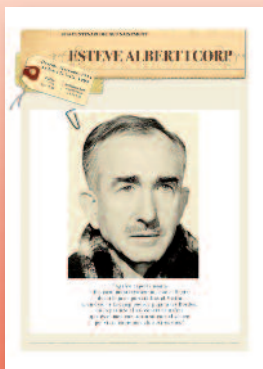
Perancha Domingo, Ariadna Daza, Jordi Roig, Pere-Manel Vallès i Olga Palou

Els dissenyadors Pilar Monge, Guillem Riba i Miquel Mercè

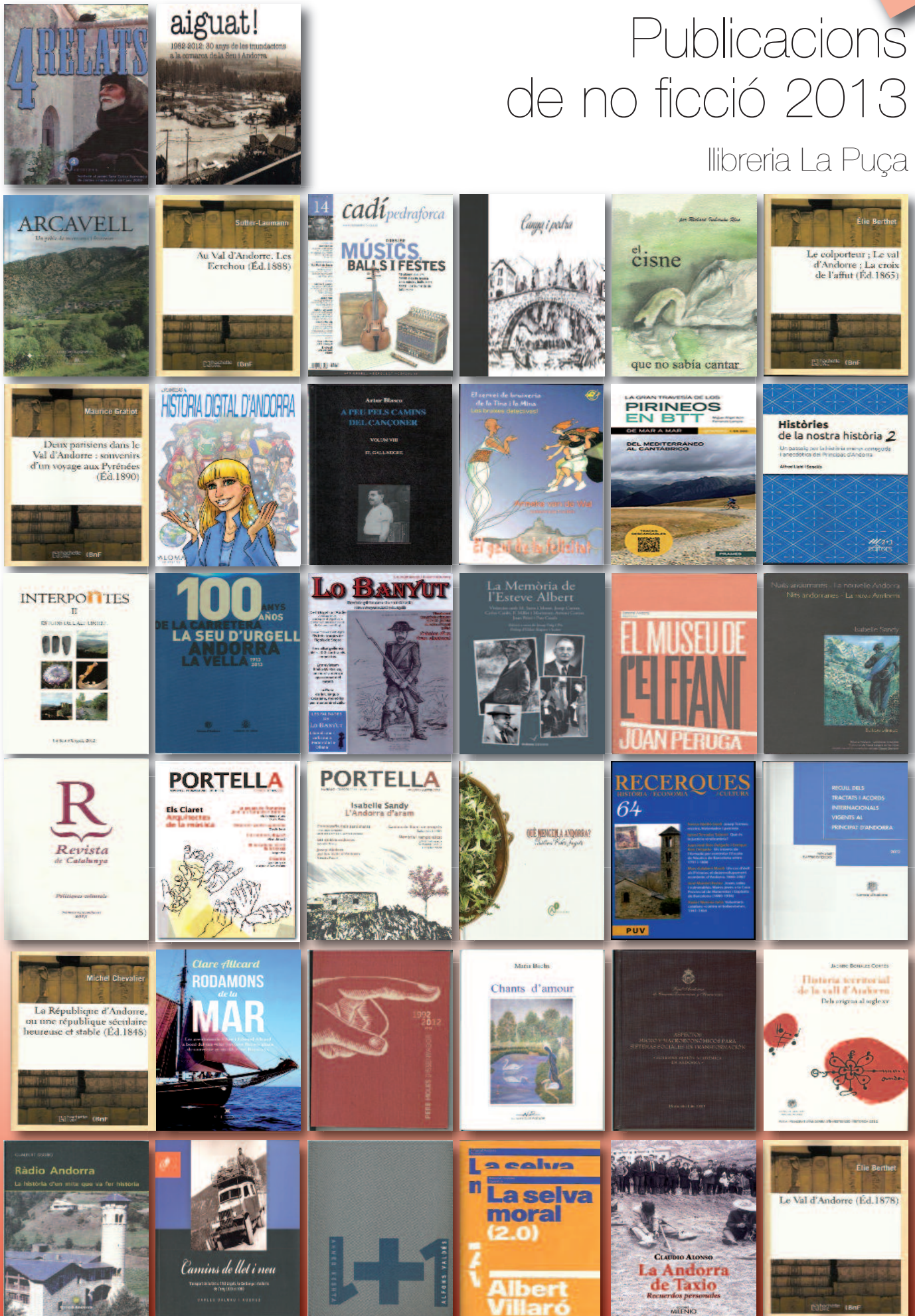
PAPIRUS

Publicacions entitats

Publicacions de no ficció 2013

llibreria La Puça

2014

Desembre

XX Cartell de Premis Arts Andorra, dia 2 a Sant Julià de Lòria (CALL)
 Actuació a la Fira de Santa Llúcia, alumnes de l'Institut de Música (IMCAV), dies 12, 13 i 14
 XVII Minimostra de cinema català (CCC)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 10 i 11 (IMCAV)
 Concert de Nadal (OA)
 ASMA Rock 2.0 (ASMA)
 Concert Escola Harmonia "Joves Pianistes Andorrans", a l'Hotel Plaza, dia 14 a les 12 h (M)
 Berenars literaris (CCC)
 Festival de Nadal "Art de Nadal" de les escoles artístiques del comú d'Andorra la Vella (Institut de Música, Escola d'Art i Aula de Teatre i Dansa), dia 18 (IMCAV)
 Presentació de la revista Àgora núm. 27 (Àgora Cultural)

2015

Gener

Presentacions literàries, al llarg de l'any (CCC)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Concerts, sessions musicals i conferències, al llarg de l'any (IMCAV)
 Presentació del llibre de les XIX Jornades (SAC)
 Inici del 31è Cicle de conferències de divulgació científica 2015, mensual (SAC)
 Concert d'hivern pel 259è aniversari del naixement de Mozart (AM)

Febrer

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Actuacions musicals al llarg de l'any (ASMA)

Març

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 3 i 4 (IMCAV)
 Dia de la Cultura i lliurament de premis Àgora Cultural 2014 (Àgora Cultural)
 VIII Setmana cultural de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella, dies 16 a 19 (IMCAV)

Abril

Presentació del Recull de conferències 2012-2013 i 6s-7s Debats de recerca (SAC)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Andorra Sax Fest (IMCAV)
 La Massana Còmic 19a edició (L'ARCA)
 Concert de primavera (OA)
 Lliurament de premis del concurs Martí i Pol de poesia (Govern)
 Celebració de la diada de Sant Jordi, dia 23 (Àgora Cultural)
 Interludi musical a la glorieta de la plaça del Poble, dia 23, per alumnes de l'Institut de Música (IMCAV)
 Sortides naturalistes al llarg de l'any (ADN)
 Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 20 i 21 (IMCAV)
 IX Trobada "Música les Mans". Jornades pedagògiques i concert per alumnes de diverses escoles musicals de Catalunya i l'Institut de Música. Hi participa un grup instrumental de l'Institut de Música, dia 25, a Prat del Llobregat (IMCAV)

Maig

Concert Dia de la Diversitat Cultural (OA)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 XXXV Jocs Florals Juvenils i XXXIII Jocs Florals Infantils (CALL)
 Concert de fi de curs i audicions sensibilització i tallers musicals, per alumnes de l'Institut de Música, a l'auditori del Centre de Congressos d'Andorra la Vella, dia 21 (IMCAV)
 XI Setmana de les matemàtiques (GAM)
 Trobada de fallaires dels Pirineus, a Andorra la Vella (AFAV)

Juny

Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, dies 3 i 4 (IMCAV)
 Recerca de l'argolla de Fontargent a la vall d'Incles per a l'elecció del fallaire major (AFAV)
 Taller de construcció de falles, emmarcat en els actes de la Festa major del Puial, dia 13 (AFAV)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Dia de la Música (ASMA)
 Taller de falles tradicionals a la Comella, dies 20 i 21 (AFAV)
 Flama del Canigó, dia 23 (CCC)
 Cremada de falles de Sant Joan, dia 23 (AFAV)

Concert dels guanyadors del premi Carles Sabater (CCC)

Juliol

Curs de fauna salvatge (ADN)
 Presentació del llibre 27a Diada Andorrana a l'UCE de Prada de Conflent (SAC)

Agost

Observació de fauna (ADN)
 XVI Cicle internacional d'orgue del Principat d'Andorra (FAOVA)
 28a Diada Andorrana a l'UCE de Prada de Conflent, a Prada (SAC)

Setembre

XXXII Universitat d'Estiu (Govern)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)

Octubre

Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 Berenars literaris (CCC)
 12es Trobades Culturals Pirinenques, a Prada de Conflent (SAC)
 Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música, al Centre Cultural la Llacuna (IMCAV)
 Exposició de fotografies i lliurament dels premis del 2on Concurs fotogràfic de Sant Joan d'Andorra la Vella, al Centre Cultural La Llacuna (AFAV)

Novembre

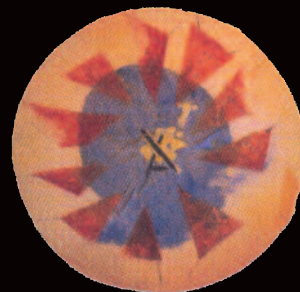
Resolució de la UNESCO sobre la candidatura multinacional "Les fêtes du feu du solstice d'été dans les Pyrénées"
 Sortida naturalista (ADN)
 Berenars literaris (CCC)
 Sessió de cineclub, els dimecres (CCVA)
 9s Debats de recerca (SAC)
 XXXVIII Nit Literària Andorrana a Escaldes-Engordany (CALL)
 Sessions musicals a càrrec d'alumnes de l'Institut de Música (IMCAV)
 Concert tradicional de Santa Cecília a l'Auditori Nacional (IMCAV)

LITOGRAFIES ÀGORA CULTURAL

- 2014 Faust Campamà i Pelejà
- 2013 Judit Gaset i Flinch
- 2012 Alfons Valdés i Puig
- 2011 Mònica Armengol i Prats
- 2010 Francesc Galobardes i Carbonell
- 2009 Maurici Bellmunt i Carreté
- 2008 Àlvar de Araujo
- 2007 Daina Prat i Albareda
- 2006 Núria Martínez i Ruiz
- 2005 Natàlia Senmartí
- 2004 Lluïsa Casas i Grimaldos
- 2003 Carme Mas i Alfonso
- 2002 Jesús Ateca
- 2001 Xavier Bobet i Jaumot
- 2000 Jaume Puig i Duró
- 1999 Sergi Mas i Balaguer

RELACIÓ D'HOMENATJATS PER ÀGORA CULTURAL

- 2001 Manel Pons i Torres i Eduard Molné i Armengol en representació dels que van fer possible el Centre Moral i Recreatiu d'Andorra la Vella (1905- 1992)
- 2004 Montserrat Palau i Martí, escriptora (1916-2004)
- 2005 Carme Mas i Afonso, pintora (1935-2004)
- 2005 Miquel Porter i Moix, cineasta, activista i intel·lectual (1930-2004)
- 2005 Esteve Albert i Corp, escriptor i activista cultural (1914-1995)
- 2006 Rossend Marsol i Clua, (a) Sidoris, periodista i escriptor (1922-2006)
- 2006 Bartomeu Rebés i Duran, editor, fotògraf i i mecenes cultural (1910-1997)
- 2006 Bonaventura Armengol i Julià, (a) mestre Orelleta, polític (1898-1991)
- 2007 Lídia Armengol i Vila, historiadora i pedagoga (1948-1991)
- 2007 Manuel Mas i Ribó, advocat, polític i escriptor (1945-2001)
- 2008 Josep Viladomat i Massanas, escultor (1899-1989)
- 2009 Joan Roure i Jané, músic i compositor (1921-1990)
- 2011 Josep Fontbernat i Verdaguer, músic, polític i escriptor (1897-1977)
- 2012 Manuel Anglada i Ferran, professor de català, estudiós i escriptor (1918-1998)
- 2013- Enric Marfany i Bons (1871-1942) i Enric Marfany i Gosset (1878-1957), organistes i compositors
- 2014 - Joan Riera i Simó (1903 - 1988)

ÀGORA CULTURAL

RELACIÓ DE PREMIS ÀGORA CULTURAL

Premis Àgora Cultural 2001

Cebrià Baraut i Obiols

Premis Àgora Cultural 2002

Sergi Mas i Balaguer / Maria Canalis i Minguell

Premis Àgora Cultural 2003

Josep Alsina i Martí

Premis Àgora Cultural 2004

Joan Rosanas i Moratona / Jaume Puig i Duró

Premis Àgora Cultural 2005

Gerard Claret i Serra / Dolors Bellera i Piera

Premis Àgora Cultural 2006

Fèlix Peig i Ballart / M. Rosa Fernández i Mont

Premis Àgora Cultural 2007

Oscar Ribas i Reig / Germans Casal i Vall

Premis Àgora Cultural 2008

Bonaventura Adellach i Baró / Paquita Mandicó i Riberaygua (Mme. Martí) / Ramon Rossell i Serra

Premis Àgora Cultural 2009

Francesc Galobardes i Carbonell / Natàlia Solà i Salvà / Ensenyants membres de la Sagrada Família d'Urgell a Andorra

Premis Àgora Cultural 2010

Daniel Areny i Rossell / Pere Canturri i Montanya

Premis Àgora Cultural 2011

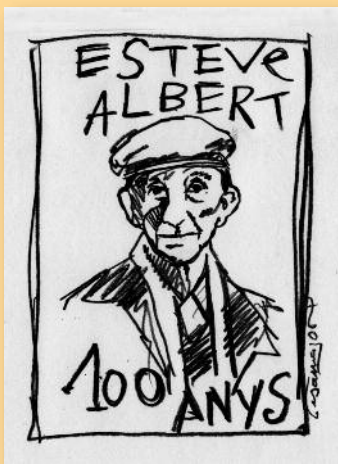
Elidà Amigó i Montanya / Ann Matschke / Antoni Morell i Mora

Premis Àgora Cultural 2012

Rosa Mari Sorribes i Forcada / Joan Massa i Sarrado / Lluís Claret i Serra

Premis Àgora Cultural 2013

Jaume Casadevall i Costa / Francesc Badia i Batalla / Antoni Albós i Gabarra, i a tots els participants al Pessebre vivent d'Engordany

Antoni Albós i Gabarra i tots els participants al Pessebre vivent d'Engordany (1955 a 1962)

Jaume Casadevall i Costa

Francesc Badia i Batalla

